

MALÍŘI A SOCHAŘI
NA MALOSTRANSKÉM
HŘBITOVĚ A DÍLA SE
HŘBITOVEM SPOJENÁ

PAMÁTKY MALOSTRANSKÉHO
HŘBITOVA

Spolek Malostranský hřbitov děkuje Městské části Praha 5 za přidělený grant, bez kterého by publikace nevznikla, jakož i za dlouhodobou podporu naší činnosti. Dále děkujeme za spolupráci Hřbitovům a pohřebním službám hlavního města Prahy, zejména pak paní Sylvě Dvořákové, správce Malostranského hřbitova a paní Barboře Duchkové, koordinátorce projektu Adopce významných hrobů. Děkujeme také paní Monice Rainerové, roz. Willomitzerové ze Salcburku a její rodině, přímým potomkům pražského sochaře Emanuela Maxe, za jejich zájem o Malostranský hřbitov a poskytnutí podkladů z rodinného archivu.

Alena Lehnerová,
předsedkyně spolku Malostranský hřbitov.

Malíři a sochaři na Malostranském hřbitově a díla se hřbitovem spojená

Vydavatel: Spolek Malostranský hřbitov
První vydání, 2025

Texty:	Gabriela Kalinová
Redakce textu:	Ondřej Bastl, Marta Jiroudková, Pavel Kalina
Odborné konzultace:	Ondřej Bastl, Jaroslav Fritsch
Překlad resumé:	Gabriela Kalinová
Autorské fotografie:	Gabriela Kalinová, Pavel Kalina, Bohumil Živnůstka

Tato publikace ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vlastníků autorských práv.

Publikace vychází s finanční podporou Městské části Praha 5.

Neprodejné.

1. ÚVOD

Tato publikace je již šestnáctým dílem edice pojednávající o slavných a zajímavých osobnostech, pohřbených na Malostranském hřbitově (dále také „MH“) na území Prahy 5. V minulosti jsme již psali např. o hudebnících, duchovních, lékařích, umělcích, politicích či spisovatelích, předloni byla na Májových slavnostech prezentována publikace tematizující železnici na Praze 5, a v roce 2025 brožura věnovaná vojákům a vojenským stavbám. Všechny naše dosud vyšlé publikace jsou zdarma ke stažení na www.malostranskyhrbitov.cz.

Malostranský hřbitov představuje galerii pod širým nebem, kde je možno obdivovat nejvýznamnější díla umělců působících v době od konce 18. století, kdy byl MH založen, až do doby jeho uzavření počátkem 80. let 19. století. Specifickým znakem Malostranského hřbitova je, že téměř každý náhrobek je signován, což u jiných hřbitovů z této doby (např. komunálních hřbitovů ve Vídni, které vznikaly ve stejné době, ale jiným způsobem – „na zelené louce“) nebývá pravidlem.

Konec 18. a počátek 19. století byly dobou velkých společenských změn, a je otázkou, do jaké míry se projeví i na tomto místě. Nápadné je např. velké množství krásných vojenských náhrobků, které kopírují vojenské události z počátku 19. století. Právě tato doba byla pro umělce velmi nesnadná – církev procházela po josefínských reformách četnými organizačními změnami, vznikaly např. nové farnosti aj. Kláštery, pokud nebyly zrušené, jako objednatelé velkých zakázek odpadly. Pokud vznikaly nové kostely, měly velice prostou architekturu (Beamtenarchitektur). Proto se umělecká tvorba přesouvá stále více na nově vzniklé hřbitovy (po zákazu pohřbívání uvnitř měst). Objednateli uměleckých děl se stále více stávají měšťané.

Popsat všechna významná sochařská díla na MH by přesahovalo rozsah této publikace. Proto jsme se rozhodli provést výběr – a to podle současného data, roku 2025. To bude rozhodující jak pro osoby na MH pohřbené, tak i pro umělce pohřbené jinde, kteří jsou svými díly zastoupeni na MH.

V první části publikace se navíc budeme věnovat důležité skupině osob, spojených s uměním – mecenášům, bez kterých by tato díla nevznikla. K těmto mecenášům patří **Josef Karel Hoser** (255 let od narození), který věnoval svou sbírku obrazů starých a nových mistrů obrazárně Společnosti vlasteneckých přátel umění, **rodina Klarů**, o které není příliš známo, že kromě slepců podporovala značnou měrou také umělce z Čech (Klarova nadace). K letošním „jubilantům“ patří **Pavel Alois Klar** (160 let od úmrtí), který byl navíc zakladatelem oboru umělecké kritiky. Český šlechtic **František Antonín II. z Thunu a Hohensteinu** (155 let od úmrtí) provozoval v Praze umělecký salon, který navštěvovali všichni tři Mánesové, a byl hlavním podporovatelem metropolitního kanovníka Václava Michala Pešiny z Čechorodu v jeho snaze o založení Jednoty pro dokončení chrámu sv. Víta. Hrabě Thun se stal prvním předsedou Jednoty, jejíž vzniku se kanovník Pešina již nedožil. Dalším z této skupiny je strahovský opat **Josef Jeroným Zeidler** (155 let od úmrtí), který se zasloužil o zachování slavného obrazu Růžencová slavnost Albrechta Dürera a financoval např. sousoší českých patronů na Karlově mostě (*sv. Václav, sv. Norbert a sv. Zikmund*, autor Josef Max, 1853). Zmíníme se také o **Johannovi Ritterovi z Rittersbergu**, který se zasloužil o vznik Mozartova památníku v jeho dílech, včetně krásné bysty, raného díla sochaře Emanuela Maxe, rovněž jubilanta roku 2025.

Za zmínku stojí také 265. jubileum založení umělecké keramické dílny rodiny **Sommerschuhů**, realizátorů návrhů předních umělců.

Další skupinu představují výkonní umělci (sochaři, malíři, grafici) se životními daty odpovídajícími zvolenému kritériu, kteří našli místo posledního odpočinku na MH. Patří sem **Jiří Berchtold**, architekt, stavitel (160 let od úmrtí), **Christoph/Kryštof Dientzenhofer**, architekt, stavitel (360 let od úmrtí), **Georg/Jiří Döbler**, kreslíř, rytec v mědi a oceli, pedagog (180 let od úmrtí), **Josef Vojtěch Hellich**, malíř historických scén, církevních maleb, archeolog, (145 let od

Sophie hraběnka z Valdštejna-Wartenberka.
Václav Prachner, autorské foto.

Náhrobek Panzky (Václav Prachner, po 1813,
kopie, autorské foto).

úmrtí), **Johann Ignác Hennevogel**, mramorář (235 let od úmrtí), **Adolf Kosárek**, malíř krajinář, specializovaný na českou krajinu (195 let od narození), **Dominik Maulini**, mědirytec a tiskař (250 let od narození), **Vincenc Morstadt**, největší český vedutista 19. století (150 let od úmrtí), **Josef Paris**, sochař, žák Josefa Maxe (200 let od narození), **František Xaver Procházka**, historický malíř, krajinář, restaurátor (210 let od úmrtí), **Ludwig Tschepper**, architekt (215 let od narození), **František Karel Wolf**, malíř, kreslíř, mědirytec a pedagog, svobodný zednář (265 let od narození), **Johann Clemens Zobel**, stavitel a architekt (185 let od úmrtí).

V další kapitole se budeme zabývat výtvarnými umělci, kteří sice letos oslaví svá životní jubilea, ale nejsou na MH pohřbeni. Jsou zde však zastoupeni svými díly. Sem patří např. **Josef Effenberger**, sochař a spolupracovník Josefa Maxe (210 let od narození). Pro Malostranský hřbitov vytvořil dva pískovcové náhrobky bratři Johanna a Julia Müllerů ze Sturmthalu. **Václav Levý**, český sochař, zakladatel „moderního“ českého sochařství a učitel sochaře Josefa Myslbeka (205 let od narození, 155 let od úmrtí) je podle Adama Hnojila autorem náhrobku rodiny Liegertovy. Hned tři díla na MH jsou dílem **Josefa Maxe**, člena významné sochařské rodiny (170 let od úmrtí). Jedná se o náhrobek „svaté holčičky“; o náhrobek hudebního skladatele, prvního ředitele varhanické školy v Praze a spoluzakladatele Mozartova pomníku v Klementinu Jana Nepomuka Augustina Vitáska. Třetí dílo Josefa Maxe bylo původně vytvořeno pro Olšany – jedná se náhrobek Maxova učitele na pražské Akademii Josefa Berglera, pod kterým nyní odpočívá rodina Maškových. **Tomáš Seidan**, sochař a pedagog, žák Josefa a Emanuela Maxe (195 let od narození, 135 let od úmrtí) vytvořil pro MH náhrobek své matky Barbory, pohřbené v nové části hřbitova. **Antonín Wildt**, sochař, vyškolený v dílně Josefa Maxe (195 let od narození) je autorem náhrobku truhlářských mistrů Josefa Höckera a Johanna Rixiho.

Vzhledem k blížícím se mozartovským výročí v roce 2026 (270 let narození W. A. Mozarta, 235 let od druhé pražské premiéry - opera Clemenza di Tito a 235 let od Mistrova úmrtí) zmíníme výtvarné umělce zabývající se touto tematikou (**Emanuel Max**, **Tomáš Seidan**, **Vojtěch Kubašta**).

2. VÝTVARNÉ UMĚNÍ V DOBĚ EXISTENCE HŘBITOVA¹

Malostranský hřbitov představuje svými plastikami výjimečnou galerii pod širým nebem, která má na rozdíl od jiných domácích i zahraničních hřbitovů ze stejné doby tu přednost, že zde jsou téměř

¹ Hnojil, Adam: Zapomenutý spánek noci, In: Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov, historie a současnost, ARSCI, Praha 2016, str. 85-156.

všechny dochované náhrobky signované. Právě na MH je vzhledem k usnadněné identifikaci autorů podle signatur možno dobře sledovat proměnu námětů a stylů.² Měnilo se také umělecké pojetí smrti a jiných funerálních motivů. Od patetických barokních projevů je zde jasný posun ke zklidněným formám klasicismu. K tomuto posunu však dochází poznenáhlu – většina umělců totiž pocházela ze zavedených domácích sochařských dílen (**Platzerové, Prachnerové**). Nové, antikizující prvky do domácího prostředí bezpochyby vnesla v této době nově založená umělecká Akademie a její ředitel **Josef Bergler**. Netrvalo dlouho a nové se smísilo s domácími elementy, došlo k syntéze. Jako příklad takového splynutí může sloužit plodná spolupráce prvního ředitele pražské Akademie Josef Berglera s jeho žákem Václavem Prachnerem, často založená na znalosti prací v té době populárního Antonia Canovy.³ Václav Prachner se na MH prezentoval např. **náhrobkem Sophie hraběnky z Valdštejna-Wartenberka** z roku 1818 se silně vyjádřenými motivy truchlení (hlavní ženská postava je interpretována jako plačka). Jeho dalším prototypem klasicizujícího náhrobku je truchlící génius na náhrobku rodiny **Panzkých** (okolo 1813). K dalším představitelům neoklasicismu patří také **Josef Malínský**. Jeho náhrobek Barbory Laumannové (asi 1803) předvádí klasické truchlení, ruka dokonce zakrývá tvář. Nový, neotřelý motiv prezentuje na svém dalším díle, náhrobní desce Jana Kryštofa Wähnera (po 1797), který předvádí vztyčování náhrobku. Klasickou scénu truchlení předvádí **vlastní náhrobek Josefa Malínského** (po roce 1827), kde je možno vidět jak truchlícího génia, tak i skupinu plaček. **Náhrobkem rodiny Hennevogelů/Ebenbergerů** vstupuje na MH sochařská rodina Platzerů, konkrétně Ignác Michal Platzer (1787–1826). Truchlící postava ženy a dětská postava jsou soustředěny okolo kanelovaného sloupu nesoucího vázu se smutečním flórem. Lékárnické baňky, umístěné diskrétně na straně náhrobku, naznačují povolání zemřelého (lékárník). Neoklasicistní motivy plaček a géniů přetrvávají až skoro do poloviny 19. století, ale poznenáhlu se mění – nahé postavy Thanata a Hypna zhasínající pochodně přecházejí v oblečené postavy andělů, místo vavřínových věnců a věnců z mavočiv se objevují věnce z růží či smutečních vrby. Takovým náhrobkem, kde je jasně vidět posun od neoklasicismu ke křesťanské ikonografii, je **dvojnáhrobek Terezie Pinklové a Václava Bayera** z doby po roce 1837, kde je už dominantním motivem kříž. Ferdinand Pischelt, autor náhrobku,

Vlastní náhrobek Josefa Malínského, autorské foto.

Náhrobek rodiny Hennevogelů, Stainů a Ebenbergerů, po r.1801, autorské foto.

2 Hnojil Adam: Zapomenutý spánek noci, In: Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adama a kol.: Malostranský hřbitov, historie a současnost, ARSCI, Praha 2016, str. 85-156.

3 Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Antonio_Canova

Dvojnáhrobek Terezie Pinklové a Václava Bayera (Ferdinand Pischel, po 1837, autorské foto).

Náhrobek rod. Sikorových (Ignác Karel Platzer, po 1840, autorské foto).

byl žákem Václava Prachnera. Na **náhrobku rodiny Sikorovy**, který je dílem Ignáce Karla Platzera (1799–1853), už stojí anděl s křížem v jedné ruce a věncem z růží v ruce druhé. U této generace Platzerů se začínají objevovat sochy žehnajícího Krista, vycházející z předlohy Bertela Thorvaldsena⁴ (viz náhrobek rodiny **Skardových**). Ignác Karel Platzer také vnáší do tvorby náhrobků nový prvek – kříž zahalený draperií (viz **náhrobek rodiny Haasových**). Náhrobky začínají zdobit symboly víry, lásky a naděje, objevují se i postavy Víry – náhrobek světícího biskupa **Františka Viléma Tippmanna**, dílo posledního významného umělce z rodu Platzerů Roberta (1831–1868). Stejný vliv, jako měl na svou generaci sochařů Václav Prachner, měl na generaci následující **Josef Max**, který reprezentuje romantizující proud. V jeho ateliéru se vyučilo mnoho významných umělců nové generace, např. Antonín Wildt (socha Víry na náhrobku **Josefa Höckera a Johanna Rixiho**). Jeden z nejkrásnějších náhrobků hřbitova je věnován **Václavu Michalovi Pešinovi z Čechorodu** (Emanuel Max), je z roku 1862 a nachází se na exponovaném místě u kostela. Do koncepce náhrobku zasahoval ještě i sám zemřelý, dílo navazuje na obdobný **náhrobek Antonína Hanikýře** v Táboře. Nejmladší generaci sochařů na Malostranském hřbitově reprezentoval náhrobek, který zde již nenajdeme. Jednalo se o zpodobnění **sv. Jana Křtitele**, určené pro hrobku podnikatelské rodiny Skramlíků. Jeho autorem byla vycházející hvězda českého umění – Josef Václav Myslbek (1848 Praha – 1922 Praha), zakladatel novodobého českého sochařství.

4 Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bertel_Thorvaldsena

3. MEDAILONKY

3.1. MECENÁŠOVÉ UMĚNÍ POHŘBENÍ NA MH S VÝROČÍM NAROZENÍ NEBO ÚMRTÍ V ROCE 2025

V letošním roce bychom neměli mezi „umělci-jubilanty“ zapomenout na ty osoby, které sice nebyly aktivními umělci, ale zato je podporovaly a přispěly tak k rozvoji umění na našem území:

3.1.1. Josef Karl Eduard Hoser – 255 let od narození

3.1.2. Pavel Alois Klar – 160 let od úmrtí

3.1.3 Jan Ritter z Rittersbergu – 285 let od narození

3.1.4 František Antonín II. z Thunu a Hohensteinu – 155 let od úmrtí

3.1.5 Josef Jeroným Zeidler – 155 let od úmrtí

3.1.1. Josef Karel Hoser⁵

(1770 Ploskovice – 1848 Praha)

255 let od narození

sběratel a mecenáš umění, povoláním lékař, zeměpisec, národopisec a botanik

Narodil se v Ploskovicích, kde byl jeho otec správcem důchodů (Rentmeister). Nadaného chlapce si všiml svádovský vikář Franz Hesse. Na jeho přímělu se ve 12 letech stal diskantistou⁶ u ředitele sboru Václava Praupnera.⁷ Mladého Hosera velice zaujala nejprve mineralogie a entomologie, v letech 1787–1789 ukončil studia filozofie, po počátečním studiu práv se rozhodl pro medicínu. Když v roce 1799 táhla Čechami ruská vojska, vstoupil Hoser do služeb generálporučíka Durasova a doprovázel ho na taženích do Itálie a Německa. Poté se vrátil do Prahy a působil tam jako praktický lékař. V letech 1800 až 1844 byl osobním lékařem arcivévody Karla.⁸ Po odchodu do penze v roce 1844 byl

Náhrobek rodiny Skardových (Ignác Karel Platzer, po 1850, autorské foto).

Náhrobek rodiny Haasů, Ignác Karel Platzer, po roce 1860, autorské foto.

5 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: historie a současnost. 1. vyd. Praha: ARSCI, 2016., str. 288-289.

6 Zpěvák zpívající vysokým hlasem.

7 Václav Josef Bartoloměj Praupner (1745–1807), český hudební skladatel doby Mozartovy, ředitel divadla hraběte Thuna na Malé Straně, autor melodramatu *Kirké*, uvedeného v tomto divadle. Vystupuje i v románu Aloise Jiráska *F. L. Věk*.

8 Arcivévoda Karel Ludvík Rakousko-Těšínský (1771 Florencie – 1847 Vídeň), mladší bratr císaře Františka I./II. Proslul především svým vítězstvím nad Napoleonem v bitvě u Aspern (1809). Později žil v soukromí, od roku 1822 byl majitelem rozsáhlých velkostatků ve Slezsku.

Náhrobek Františka Viléma Tippmanna (Robert Platzer, po 1850, autorské foto)

Náhrobek Höcker a Rixi (Antonín Wildt, po 1850, autorské foto)

profesor řecké filologie a klasické literatury na pražské univerzitě. V letech 1820–21 zastával funkci děkana a zasloužil se o uspořádání historického archivu Karolina. Na pražské univerzitě zavedl v roce

vyznamenán císařským Řádem Železné koruny III. třídy. Hoser rád cestoval, procestoval nejen svou domovinu (ze jména Krkonoše), ale také německé a skandinávské země a Anglii. Poznatky z cest publikoval v řadě článků i samostatných děl. Byl členem několika prestižních humanitních a vědeckých spolků v Praze, Vídní a Bratislavě.

Z jeho zálib byla nejdůležitější činnost sběratelská. I zde však byl jeho záběh velmi široký – ve svém díle *Ideen über die zweckmässigste Einrichtung von Gemäldegalerien und Cabinetten / Myšlenky o nejučelnějším zařízení obrazáren a kabinetů*, Praha 1855, se zabýval i filozofií umístění a uspořádání sbírek. Svou vlastní sbírku, obsahující 214 obrazů starých a nových mistrů, věnoval čtyři roky před smrtí, 28. 4. 1844, Obrazárně Společnosti vlasteneckých přátel umění.⁹ Hoserova donace zahrnovala téměř tři sta děl vlámského, holandského a středoevropského malířství 17. a 18. století, součástí daru byl i obsáhlý konvolut grafických listů. Jeho dar byl tím vzácnější, že sbírku opatřil katalogem, popsal ji v díle *Catalogue raisonné oder beschreibendes Verzeichniss der im Galie rieggebäude der Gesellschaft patriotischer Kunstfreunde zu Prag aufgestellten Hoser'schen Gemäldesammlung / Uspořádaný katalog neboli popisný seznam Hoserovské sbírky, umístěné v galerii Společnosti vlasteneckých přátel umění v Praze*. K popisu každého obrazu připojil krátkou informaci o umělcově životě, okolnostech vzniku obrazu, jeho ceně, kopiích apod. V roce 2016 proběhla v pražské Národní galerii výstava grafických listů a kreseb z daru Josefa Hosera Obrazárně. Josef Karel Hoser zemřel 22. srpna 1848 v Praze. Neměl příbuzné a byl pochován na dnes již neznámém místě MH.

3.1.2. Pavel Alois Klar¹⁰

(10. 7. 1801 Litoměřice – 4. 11. 1860 Praha)

165 let od úmrtí

pokračovatel otcova díla, druhý ředitel ústavu slepců, mecenáš umění (provozovatel nadace pro výtvarné umělce), zakladatel výtvarné kritiky.

Pavel Alois Klar byl synem Aloise Klara (1763 Ústěk – 1833 Praha), zakladatele pražského ústavu slepců na Hradčanech. Alois Klar působil od roku 1806 v Praze jako profes

⁹ Obrazárna Společnosti vlasteneckých přátel umění, založená v Praze roku 1796 osvícenou šlechtou a měšťanstvem, byla přímou předchůdkyní Národní galerie Praha. Její Obrazárna začala vznikat od 12. dubna 1796, na její první výstavě v Černínském paláci bylo prezentováno 704 maleb.

¹⁰ Kalinová, Gabriela: Literatura na Malostranském hřbitově a o Malostranském hřbitově. Praha: Spolek Malostranský hřbitov, 2022.

1811 tzv. *deklamátorská cvičení*. Ve cvičeních pokračoval ve svém bytě a později v jednom ze sálů Klementina, kde byla cvičení již veřejná a přispívala k rozvíjení vkusu tehdejšího pražského veřejného společenského života. V roce 1829 k nim vydal spis: *Auswahl von Gedichten zu deklamatorischen Uebungen/Výběr básní k řečnickým cvičením* a výtěžek z jeho prodeje věnoval na stipendium pro výtvarné umělce z Čech. Pro svůj záměr získal podporu císaře Františka I. a císařovny Karolíny Augusty a schválení zemského gubernia: „*Se svolením slav. c. k. zemského gubernia ze dne 4. května 1833 č. 17167 založil jsem já, Alois Klár, doktor filozofie aid. kapitálem 6000 zl. k stipendium, jež určeno jest pro umělce říše rakouské a především pro umělce z Čech.*“ O stipendium na pobyt v Římě se mohli ucházet malíři a sochaři na základě ukázek svého umění. Délka jeho vyplácení byla stanovena na dva roky s možností prodloužení o jeden rok. Vyplácení stipendia se již nedočkal – zemřel 25. března 1833. Stipendium pak vešlo právoplatně do života v roce 1838 a všechny činnosti s ním spojené převzal syn Aloise Klara Pavel Alois Klar.¹¹ Výše stipendia obnášela 300 zl. ročně, jedinou povinností stipendisty byla láska k umění a setrvání dvou třetin uvedeného času v Římě a v Itálii. Stipendista také musel dostát závazku, že ihned po ukončení stipendijního pobytu věnuje kostelu v místě svého křtu nebo posledního pobytu vlastní dílo (obraz, sochu), a to takovým způsobem, „*jenž byl by pro vrstevníky i potomky důstojný umění, kostela, vlasti i jeho samého*“. Pokud by po návratu během dvou let této podmínce nevyhověl, mělo se zemské gubernium postarat o vrácení stipendia.

Prvním konkursem v roce 1838 se zúčastnili čtyři umělci. Prvním vybraným stipendistou byl **sochař Emanuel Max**, rodák z Bürgsteinu/Sloupu,¹² kterému poskytla cestovní podporu také Společnost vlasteneckých přátel umění. Max se během svého pobytu v Itálii naučil výborně pracovat s carrarským mramorem, což přispělo ke kvalitě jeho pozdějších děl. Při druhém vypsání konkursu v roce 1843 se přihlásili tři zájemci, stipendium bylo uděleno **malíři Vilému Kandlerovi**¹³, který 30. září 1843 dorazil do Říma. I jemu bylo nakonec stipendium prodlouženo o jeden rok.

11 Kalinová, Gabriela: Literatura na Malostranském hřbitově a o Malostranském hřbitově. Praha: Spolek Malostranský hřbitov, 2022.

12 Emanuel Max, po roce 1875 Emanuel Max von Wächstein (1810–1901) byl sochař, autor monumentálních sousoší (Pomník maršála Radeckého) a soch. Byl mladším bratrem sochaře Josefa Maxe. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Emanuel_Max

13 Vilém Kandler (1816–1896) byl česko-německý malíř a restaurátor fresek, pokračovatel Josefa Führicha a římských nazarénů. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vil%C3%A9m_Kandler

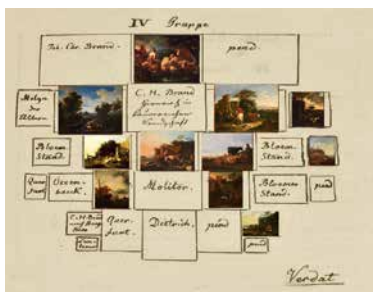
Václav Michal Pešina z Čechorodu (Emanuel Max, po 1860, autorské foto)

Náhrobek J. Skramlíka, Sv. Jan Křtitel (Josef Václav Myslbek, po 1880).

Josef Karel Hoser, bysta Josefa Maxe, kolem r.1846., pramen:https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Hoser

Hoserův vlastní návrh rozmístění obrazů z jeho sbírky, pramen: <https://www.ngprague.cz/udalost/132/josef-karel-hoser>

Emanuel Max i Vilém Kandler se později podíleli na výzdobě kaple sv. Rafaela v Klárově ústavu. Další stipendium bylo uděleno až v roce 1850, obdržel ho **sochař Julius Melzer**¹⁴, který 24. května 1850 nastoupil cestu do Říma. Další stipendium obdržel 8. července 1855 sochař **Václav Levý**.¹⁵ Od roku 1855 byl pro stipendisty připraven zdarma výtvarný ateliér ve věži vyslanecké budovy v Římě. V roce 1858 si podali žádost dva sochaři a dva malíři, dekretem z 28. října 1859 stipendium připadlo **sochaři Kamilovi Böhmovi**.¹⁶ Kamil Böhmm byl autorem sochy sv. Václava na Karlově mostě z roku 1858 podle návrhu malíře Josefa Führicha, která měla připomenout 25. výročí založení ústavu slepců. Přepracovaný Alois Pavel Klar trpěl závažnými zdravotními potížemi – již od roku 1845 tuberkulózou, v jejímž důsledku ochrnl a byl upoután na invalidní vozík. Ještě před smrtí obdržel vyznamenání císaře Františka Josefa I. a ocenění od papeže Pia IX. za charitativní práci v ústavu slepců. Po smrti Pavla Aloise Klara převzala až do vyřízení dědictví vedení ústavu a péči o nadaci **Karolina Klarová** (roz. hraběnka Vratislavová z Mitrovic),¹⁷ která navýšila nadání na 500 zlatých ročně a vyhlásila nový konkurs. Po ní se o ústav i o stipendium staral její syn **Rudolph Maria Klar**.¹⁸ O stipendium se ucházeli opět tři umělci, nakonec ho obdržel **malíř František Sequens**.¹⁹ Místodržitelství ho schválilo 8. srpna 1863. 20. května 1868 byl vybrán další stipendista, **sochař Jindřich Čapek**²⁰, který pak pobýval v Itálii až do roku 1871. Při dalším konkursu vypsaném 17. června 1871 byl vybrán **malíř Robert Leinweber**²¹ z České Lípy. Svě votivní dílo, obraz Ježíše Krista pro kostel v České Lípě, odevzdal včas. V roce 1874 se o Klarovo stipendium ve

14 Julius Melzer (1823 Sloup v Čechách – 1853 Řím) se původně učil v Maxovské dílně, později studoval na pražské umělecké akademii. Jeho díla jsou v kostelech ve Sloupu v Čechách (reliéf Krista a Magdaleny) a v Karlových Varech. Spolu s Ferdinandem Pischeltem (1810 Grabstein – 1852 Praha) dokončil po smrti Václava Prachnera náhrobek Leopolda Leonarda z Thun-Hohensteinu na MH. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_Pischelt

15 Václav Levý (1820 Nebřeziny u Plas – 1870 Praha), zakladatel „moderního“ českého sochařství a učitel sochaře Josefa Myslbeka. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Lev%C3%BD

16 Josef Kamil Alois Böhmm (1828 Pátek u Poděbrad – 1862 Praha), český sochař figuralista a portrétista v období romantismu a historismu. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Kamil_Alois_B%C3%B6hm

17 Karolína Marie hraběnka Vratislavová z Mitrovic, provdaná Klarová (1816–1895), česká šlechtična z rodu Vratislavů z Mitrovic, dočasná správkyně nadace pro umělce, literárně činná v almanachu svého syna Pavla Aloise Klara. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karolina_Marie_Vratislavovov%C3%A1_z_Mitrovic

18 Rudolf Maria rytíř von Klar (1845–1898), právník a státní úředník, pokračovatel díla svého děda Aloise a otce Pavla Aloise v ústavu pro nevidomé, ale také v podpoře umělců z Čech.

19 František Seraf Sequens (1835 Plzeň – 1896 Praha), byl český malíř, autor církevních obrazů a historických výjevů. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Sequens

20 Jindřich Václav Čapek (1837 Praha – 1895 Bubeněč), český sochař a restaurátor. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jind%C5%99ich_V%C3%A1clav_%C4%8Capek

21 Robert Antonín Leinweber (1845 Česká Lípa – 1921 Mnichov), německý malíř a ilustrátor českého původu. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Robert_Anton%C3%ADn_Leinweber

výši 500 zlatých ročně přihlásili dva zájemci, stipendium nakonec obdržel **sochař Bernard Seeling**.²² Stipendium ze dne 16. srpna 1875 mu bylo během pobytu v Římě navýšeno na 800 zlatých ročně. Seeling využil prodloužení na tři roky a vrátil se v roce 1878. Dne 22. srpna 1878 byl vypsan nový konkurs, jehož se účastnilo pět zájemců. Porota přiznala stipendium **malíři Hansovi Knöchlovi**²³, který své votivní dílo pro kostel sv. Štěpána v Praze provedl již během prvních dvou let stipendijního požitku. V roce 1885 mu bylo stipendium navýšeno na 1000 zlatých ročně. Jeho dalšími poživateli byli: **Emanuel Krescenc Liška**²⁴ (od 1. ledna 1885 do 31. prosince 1887, v Římě od října 1885), **Emanuel Dítě**²⁵ (od 1. července 1889 do 30. června 1892, v Římě od 3. prosince 1889), **August Zoula**²⁶ (od 1. ledna 1894 do 31. prosince 1896). Poslední konkurs pod záštitou rodiny byl svolán na jaro 1898 formou výstavy v Rudolfinu se stipendiem ve výši 1000 zlatých ročně. Dne 3. září 1898 zemřel poslední zástupce rodu Rudolf Maria rytíř Klar. Po vyměnění rodiny Aloise Klara se měly dle jeho přání obrazy, kresby a modely žadatelů o stipendium vystavovat veřejně a výbor sestavený z umělců a znalců umění měl udílení stipendia oznamovat tiskem.

Pavel Alois Klar se kromě podpory umělců zabýval také výtvarnou kritikou, bývá považován za jejího zakladatele. V roce 1832 společně se svým otcem Aloisem uspořádal výstavu mladých českých umělců. V Klarově almanachu *Libussa* vyšel také vlastní životopis malíře nazarénského směru Josepha Führicha,²⁷ autora výtvarné koncepce výzdoby kaple archanděla Rafaela v areálu slepeckého ústavu.

Rodiče Pavla Aloise, **Alois Klar** (25. 4. 1763 – 25. 3. 1833) a jeho matka **Rozina Klarová** roz. Schönová (1778–24. 1. 1847) byli pohřbeni v dnes již zrušené části

Pavel Alois Klar, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pavel_Alois_Klar

Sv. Václav, Kamil Böhm, autorské foto.

22 Bernard Otto Seeling (1850 Praha – 1895 Praha), český sochař a restaurátor, autor náhrobku své matky na MH. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bernard_Otto_Seeling

23 Hans Knöchel (1850 – 1927), malíř, ilustrátor, iluminátor. Viz: https://biography.hiu.cas.cz/wiki/KN%C3%96CHL_Hans_Kn%C3%96chl

24 Emanuel Krescenc Liška (1852 Mikulovice – 1903 Bubeneč), český malíř a ilustrátor. Viz: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Emanuel_Krescenc_Liška](https://cs.wikipedia.org/wiki/Emanuel_Krescenc_Li%C5%A1ka)

25 Emanuel Dítě mladší (1862 Praha – 1944 Praha), český malíř figuralista, portrétista a pedagog Uměleckopřímyslové školy. Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Emanuel_D%C3%AD%C4%B_mlad%C5%A1%C3%AD

26 August Zoula (1871 – 1915), sochař a medailér. Viz: <https://biography.hiu.cas.cz/pageid/68002>

27 Joseph rytíř von Führich (1800–1876), rodák z Chrastavy, byl akademický malíř, grafik a ilustrátor nazarénského směru. Kreslil a maloval hlavně náboženská témata. Od roku 1840 působil jako profesor na umělecké akademii ve Vídni, kde také zemřel.

Rudolf Maria Klar, archiv autorky.

Jan Ritter z Rittersbergu (A. Machek, cca 1825).
Pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Rittersberg

hřbitova (K1-10), stejně jako jeho dva sourozenci Arnošt Jakub (†11. 11. 1822) a Marie Kateřina († 17. 7. 1829). Později byli přeneseni do kaple sv. Rafaela v novostavbě slepeckého ústavu na dnešním Klárově. Na MH byl pochován i Pavel Alois, jeho ostatky byly později převezeny na hřbitov v Břevnově do rodinného hrobu.

3.1.3. Jan Ritter z Rittersbergu²⁸

(1780 Praha – 1841 Praha)

245 let od narození

organizátor kulturního života v Praze, spisovatel, sběratel lidových písní a mecenáš

Podporoval např. Františka Palackého, který v letech 1824–1825 bydlel v jeho domě. Ritter z Rittersbergu byl členem Společnosti vlastenských přátel umění a Společnosti vlasteneckého muzea, přispíval svými články do tuzemských i zahraničních časopisů. Provozoval od roku 1821 literární salón, který navštěvovala vlastenecká šlechta i obrozenečtí učenci. Spolu s prvním ředitelem Pražské konzervatoře Bedřichem Divišem Weberem (1766–1842) a hudebním skladatelem, klavírním virtuózem, varhaníkem a pedagogem Janem Nepomukem Matyášem Augustinem Vitáskem (1770–1839) inicioval vznik prvního mozartovského muzea na světě, které bylo slavnostně zpřístupněno veřejnosti 18. září 1837 v tehdejší c. k. univerzitní knihovně v Klementinu. Autorem Mozartovy bysty byl pražský sochař Emanuel Max, rodák z Bürgsteinu/Sloupu, první stipendista Klarovy nadace. Johann Ritter z Rittersbergu byl pochován do hrobu své matky ve staré části MH, jeho náhrobní deska byla později přenesena na západní zeď nové části MH K2-7. Foto a mapa č. 12.

3.1.4. František Antonín II. z Thunu a Hohensteinu/

Franz Anton II. von Thun und Hohenstein²⁹

(1809 Praha – 1870 Praha)

155 let od úmrtí

rakouský a český šlechtic z rodu Thun-Hohensteinů, v 60. letech poslanec Českého zemského sněmu, podporovatel umění.

Thunové, od roku 1628 Thun-Hohensteinové/Thun-Hohenstein, pocházejí z Jižního Tyrolska a odvozují svůj původ od obce Thun/Ton v dnešním severoitalském regionu Tridentsko-Horní Adiže. Kryštof Šimon Thun (1582–1635), císařský hofmistr

28 Kalinová, Gabriela: Literatura na Malostranském hřbitově a o Malostranském hřbitově. Praha, Spolek Malostranský hřbitov, 2022.

29 Kalinová, Gabriela; Lehnerová, Alena: Politické pohřbení na Malostranském hřbitově. Praha, Spolek Malostranský hřbitov, 2021.

a vojevůdce ve službách johanitského řádu, přišel do Čech po Bílé hoře a začal levně skupovat rozsáhlá konfiskovaná panství na severu Čech. Thunové se zde zapsali do dějin barokní architektury, kromě venkovských sídel je s jejich jménem spojeno i pět pražských paláců. Jan Josef František hrabě Thun-Hohenstein (1711–1788) soustředil ve svých rukou všechny majetky rodu po Čechách. Se svými čtyřmi manželkami měl celkem 24 dětí. Své obrovské panství rozdělil v roce 1785 mezi své čtyři syny, čímž vznikly čtyři majoráty³⁰ a čtyři větve rodu: klášterecká, děčínská, choltická a benátecká. Z jeho synů proslul zejména Leopold Leonhard, který byl posledním panujícím knížetem-biskupem pasovským. Byl dle svého přání pochován na Malostranském hřbitově a jeho náhrobek je dominantou hřbitova. Koncem října 2026 si připomeneme 200. výročí úmrtí tohoto velmože, jemuž vděčí za svůj vznik pražská Cibulka. Revitalizace Cibulky (které se obětavě ujali mecenáši – manželé Vlčkovi) by měla být včetně dětské paliativní kliniky již ukončena.

František Antonín II. z Thunu a Hohensteinu byl nejstarším synem Františka Antonína I. z Thunu a Hohensteinu (1786–1873), který po roce 1797 spravoval majorátní panství Děčín. Byl dědicem majorátu. Osud však chtěl jinak – zamiloval se do dívky občanského původu Marie Magdaleny Königové (1810–1899), dcery nižšího dělostřeleckého důstojníka, a roku 1846 se s ní oženil. Kvůli ní se vzdal majorátu i nástupnických práv pro své potomky (tři dcery a tři syny). Po otcově smrti v roce 1873 získal majorát další bratr, Bedřich František Josef Michael hrabě z Thun-Hohensteinu. Jeho starší bratr obdržel finanční vyrovnání ve výši 650 000 zlatých.

František Antonín se od mládí zajímal o literaturu a umění, dobře maloval a kreslil. Byl žákem Antonína Mánesa, malbu podle sádrových modelů studoval v ateliéru pražské Akademie pod vedením Josefa Berglera a jeho nástupce Františka Waldherra.³¹ Od konce 30. let provozoval ve svém paláci v dnešní Nerudově ulici na Malé Straně umělecký salon, kam zval pražské aristokraty a umělce, mezi nimi také příslušníky rodiny Mánesů. Tento salon, který hrabě Thun provozoval každou sobotu od 19. hodiny, vylíčil (i když ne s velkými sympatiemi) ve svém životopisném románu *Josef Mánes* spisovatel František Kožík.³² Píše se tam: „*Scházeli se tam všichni, kdo v českém umění něco znamenali. Kandler, jemuž všichni záviděli římské stipendium, a Lhota, na cestě k jmenování učitelem, posilovali úslužností hostitelovo sebevědomí. Z mladých tu bývali Havránek, Korun, Svoboda, Herold a jiní. V pestré společnosti na sebe upozorňovali básník Ebert, malíř podobizen Clarot, přírodovědec Corda, rytec Pucherna, kritik Grueber. Tři Mánesové*

František Antonín II. z Thun-Hohensteinu (1809–1870), pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Anton%C3%ADn_II._z_Thun-Hohensteinu

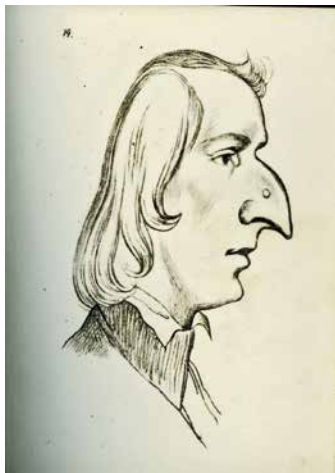

Thunovský palác v Nerudově ul., archiv autorky.

30 Majorát je dědičný řád, ve kterém má právo na vládu nejstarší z nejbližších zákonných dědiců posledního vládce.

31 František Kristian Waldherr (1784, Žatec – 1835, Praha), ředitel pražské Akademie, Berglerův adoptovaný syn a nástupce.

32 František Kožík (1909, Uherský Brod – 1997, Praha), český spisovatel a esperantista, autor historických a biografických románů.

Josef Mánes, karikatura Engelberta Seibertze, pramen: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Josef_M%C3%A1nes

(pozn. autorky: Antonín, Václav, Josef) přicházeli zpravidla společně. Ze šlechticů sem chodil baron Koc, někdy se zastavil hrabě Nostic, předseda Společnosti.“ Ředitele Akademie **Christiana Rubena**³³, který byl do Prahy povolán ze studijního pobytu v Římě z iniciativy hraběte Thuna, nelíčí Kožík zrovna sympaticky: „Naposledy se zpravidla objevil Christian Ruben, prudký, úspěchaný, jako by právě odběhl od velkého díla, bledý, s černým vousem, hlučný, sršící samolibostí“. Dále se tam píše: „Rubenovi ...záleželo především na tom, aby imponoval svým příznivcům a dával pozor, aby z každého jeho posunku i výkřiku bylo jasné, že jedině on je poslán, aby dal ubohé Praze nové umění.“ Rubenovo působení na Akademii však bylo ve skutečnosti přínosné, od roku 1842 prováděl zásadní reorganizaci výuky na Akademii zavedením třístupňového systému (v elementární škole se studenti učili kreslit podle předloh a sádrových odliktů, ve vyšším ročníku podle živého modelu a výuka vrcholila v ateliéru figurální malby, kde se již vyžadovala kompoziční invence a historický realismus). Kožík dále líčí fiktivní setkání karikaturisty Engelberta Seibertze³⁴ s Josefem Mánesem a vznik slavné Mánesovy karikatury.

František Thun byl členem *Společnosti vlasteneckých přátel umění* a roku 1839 se stal ředitelem (později prezidentem) české *Krasoumné jednoty*. Činnost hraběte Františka Thuna v oboru podpory umění ovlivnil jeho nejmladší bratr, Leopold Lev z Thun-Hohensteinu/Leopold Leo von Thun und Hohenstein (1811 Děčín– 1888 Vídeň), první rakouský ministr kultu a vyučování. Provedl řadu změn ve středním školství a univerzitním studiu a zařídil jmenování svého bratra Františka Antonína II. ministerským radou na svém ministerstvu. Ten tam pak působil až do roku 1861, kdy byl v souvislosti s odchodem svého bratra z čela rezortu ze své funkce uvolněn. V roce 1862 byl jmenován konzervátorem pro Čechy. Vděčíme mu např. za zachování a restaurování hradu Karlštejn a za negativní stanovisko k plánované přístavbě a přestavbě Staroměstské radnice, kterou realizoval vídeňský dvorní architekt Pietro Nobile (1776–1854). Toto stanovisko mj. zachránilo cennou radniční kapli.

Hrabě Thun ukončil spory o výstavbu pomníku Františka I. na vltavském nábřeží a na jeho doporučení byl realizací pomníku pověřen architekt Josef Kranner (sochy provedl Josef Max). V Uměleckém spolku pro Čechy prosadil, aby alespoň jedna pětina příjmů byla vynaložena na zřízení monumentálních památníků v Praze. Tak vznikl pomník Karla IV. na staroměstské straně Karlova mostu, cyklus fresek z české historie v Letohrádku královny Anny (provedeno podle návrhů Christiana Rubena), pomník Radeckého na Malostranském náměstí či fresková výzdoba kostela sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně.

Za jeho humanitární aktivity mu město Praha udělilo čestné občanství. Po obnovení ústavního života v Rakouském císařství počátkem 60. let 19. století se zapojil také do politiky. V zemských volbách roku 1861 byl zvolen v kurii venkovských obcí (volební obvod Děčín – Benešov – Česká Kamenice) do Českého zemského sněmu. V roce 1867 skončil svoji politickou kariéru a věnoval se pouze umění a péči o něj.

33 Narozen 30. 11. 1805 v Trevíru (Německo), zemřel 9. 7. 1875 v Inzersdorfu (Rakousko). Malíř, pedagog, dlouholetý ředitel pražské Akademie výtvarných umění.

34 Engelbert Seibertz (1813, Sársko – 1905, Severní Porýní-Vestfálsko), německý malíř, působící též v Praze. V letech 1842-43 docházel na setkání umělců na nedělních večerech pořádaných hrabětem Thunem, a karikatury, které zde vytvořil, vyšly knižně v roce 1928 v pražském nakladatelství Láďa Ehrlich a Ota Lehenhart. Na nich mezi jiným zobrazil i Antonína a Josefa Mánesa, kteří se večerů též zúčastňovali.

Hrabě Thun sehrál rozhodující úlohu při dostavbě pražského dómu. Když kanovník Václav Michal Pešina začal uskutečňovat svůj sen o dostavbě pražské katedrály, obrátil se na všechny osobnosti uměleckého i společenského života. Petiči, adresovanou císaři Ferdinandovi I. ohledně vzniku Jednoty pro dostavbu chrámu podepsali kromě hraběte Františka Thun-Hohensteina četní představitelé vlastenecky smýšlející aristokracie a pražských měšťanů. Oficiálního ustavení Jednoty dne 29. května 1859 na Staroměstské radnici se kanovník Pešina z Čechorodu již nedožil, zemřel v noci ze 6. na 7. května 1859. Hrabě František Antonín II. z Thunu a Hohensteinu, první předseda Jednoty, utčil jeho památku následujícími slovy: „...*Před několika málo dny povolán jest do života lepšího. Jistě že vás všechny nenadálá zvěst o jeho smrti hlubokým žalem naplnila. Jestli že jediné pomýšlení kalí radost dnešního dne, že právě jemu dopřáno nebylo, aby se schůzky účastnil, schůzky to, kterouž při všech předešlých poradách pomáhal připravovati. Simě, jež zasil, není ztraceno. [...]*“

Opat Jeroným Zeidler, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jeron%C3%BDm_Josef_Zeidler

Ani hraběti Thunovi však nebylo souzeno, aby se dočkal slavnostního vysvěcení obnoveného presbytáře v roce 1873. Zemřel náhle 22. listopadu 1870 ve Valdštejnské ulici 152/3. Pro svůj morganatický sňatek nebyl pochován v rodinné hrobce v Děčíně, ale v hrobce na Malostranském hřbitově (K1-2-3). V roce 1898 byly jeho pozůstatky odvezeny do Děčína-Chrástu, a pohřbeny vedle rodinné hrobky Thunů v novogotické kapli sv. Jana Nepomuckého, postavené podle návrhu vídeňského architekta Friedricha von Schmidta. Hrobka na Malostranském hřbitově byla v roce 1899 zrušena a odstraněna. Thunovská hrobka byla v roce 1995 vyprázdněna. Ostatky příslušníků rodu byly odvezeny, zpopelněny a uloženy v kryptě kostela Povýšení svatého Kříže v Děčíně.

3.1.5. Jeroným Josef svob. pán Zeidler/Hieronymus Joseph Freiherr von Zeidler³⁵

(1790 Jihlava – 1870 Řím)

235 let od narození, 155 let od úmrtí

teolog a orientalista, rektor pražské univerzity, mecenáš.

Narodil se jako Josef Zeidler v Jihlavě, kde také složil řeholní sliby (1812) a přijal kněžské svěcení (1813). Po studiích na teologické fakultě se stal doktorem teologie a profesorem dogmatiky na pražské univerzitě. Působil jako sekretář Strahovského kláštera pod opatem Benediktem Pfeifferem (1783–1834)³⁶ a po jeho smrti byl zvolen opatem. Tento úřad vykonával od 7. 10. 1834 až do své smrti. Největší péči věnoval klášterní knihovně a klášterní numismatické sbírce a obě podstatně obohatil. Byl také předsedou nově vzniklého českého numismatického spolku. Již rok po svém zvolení se rozhodl vytvořit v biliárovém sále konventu obrazárnu a nechal na jeho stěny a na panely rozvěsit na čtyři sta obrazů. S jejich výběrem a instalací pomohl syn Josefa Karla Burdeho, inspektora Obrazárny

35 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: Historie a současnost. 1. vyd. Praha: ARSCI, 2016, str. 409–410.

36 Benedikt Jan Nepomuk Pfeiffer (1783–1834) byl strahovským opatem v letech 1816–1834. V této době působil v klášteře jako ředitel knihovny Bohumír Dlabač (1758–1820), autor stěžejního díla *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien*, a slavný matematik Jan Ladislav Jandera (1776–1857), rektor pražské univerzity v roce 1828. Opat Pfeiffer byl zvolen rektorem pražské univerzity v roce 1825. Jeho náhrobek u dělicí zdi MH (K1-11-82) je v dobrém stavu.

Růžencová slavnost, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/R%C5%AF%C5%BEencov%C3%A1_slavnost

Společnosti vlasteneckých přátel umění.³⁷ Nechal také vypracovat *Hlavní katalog obrazárny*, v němž byly evidovány obrazy, umístěné v sále galerie. V klášteře bylo shromážděno množství dalších obrazů, darů z majetku členů řádu a odkazů řeholníků, další díla byla získána přímo od malířů (Josef Bergler, Dominik Kottula, Johann Gruss).

Klásterní galerie, jejíž základ byl položen již roku 1835, dnes obsahuje více než půldruhého tisíce maleb. Nepochybně nejvýznamnějším obrazem v klášteře byla *Růžencová slavnost* Albrechta Dürera (1471–1528)³⁸. Dílo vzniklé za autorova druhého pobytu v Itálii v letech 1505–1507 se do Čech dostalo v roce 1606, sto let po svém vzniku, kdy je zakoupil velký sběratel umění císař Rudolf II. za pouhých 900 dukátů. Doprava tehdy již velmi poškozeného obrazu z Benátek do Prahy byla riskantní, deska byla proto zabalena do koberců a čtyři muži ji nesli pěšky přes Alpy. Dílo muselo být kvůli značnému poškození několikrát zrestaurováno. Strahovský opat Václav Josef Mayer³⁹ získal obraz velmi lacino od dvorního rady a vrchního poštovního inspektora Ignatze Georga Fillauma. Oprava obrazu, provedená za opata Zeidlera průměrným malířem Johannem Grussem⁴⁰ v letech 1839–1841, je bohužel odborníky považována za zvláště necitlivou, protože se malíř Gruss při restaurátorské

37 Josef Karel Burde (1779–1848), malíř a rytec, od roku 1804 kustod sbírek Společnosti vlasteneckých přátel umění a sbírek Vlastenského muzea. Byl pohřben v nové části MH na hrobovém místě 2/II/232. Náhrobek se nezachoval.

38 Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Růžencová_slavnost

39 Václav Josef Mayer byl opatem strahovského kláštera v letech 1779–1800, rozšířil podstatně klášterní knihovnu a dal zbudovat Filosofický sál.

40 Johann Gruss (1790 Pšov – 1855 Litoměřice) byl český malíř, od roku 1806 studoval na pražské Akademii, kterou nedokončil. Poté se stal učitelem kreslení ve Varnsdorfu. Maloval portréty a náboženské (oltářní) obrazy. V roce 1827 se zúčastnil pražské umělecké výstavy. Jeho dílo není hodnoceno příliš dobře.

práci neřídil existujícími kopiemi. Přemaloval také mouchu, kterou Dürer umístil jako zábavný detail na koleno Madonny.

Růžencová slavnost byla později uložena ve strahovském letním refektáři, nad kterým se nacházela v letech 1920–1928 obrazárna Společnosti vlasteneckých přátel umění. V roce 1934 odkoupil Růžencovou slavnost československý stát, který za ni zaplatil téměř 10 milionů korun. Část ceny proto stát premonstrátům zaplatil v pozemcích a ve velkostaticích. Premonstráti se snažili v rámci restitucí získat Růžencovou slavnost zpět, ale u soudu neuspěli a *Růžencová slavnost* zůstala v majetku Národní galerie, která ji vystavuje v Salmovském paláci na Hradčanském náměstí v Praze.

Opat Zeidler nechal v roce 1853 od sochaře Josefa Maxe zříditi sousoší sv. Norberta, Václava a Zikmunda na Karlově mostě.⁴¹ Zeidler působil také jako pedagog – v r. 1842 se stal čestným rektorem pražské univerzity (tento úřad vykonával celkem čtyřikrát). Z titulu své funkce se zúčastnil poslední pražské korunovace v roce 1836. Vzhledem ke svému postavení i osobním vlastnostem se těšil velké úctě, jako opat Královské kanonie premonstrátů požíval práva tzv. exempece.⁴² Po roce 1861 se zabýval také politickou činností, v roce 1863 ho sbor velkostatkářů zvolil do sněmu české a pak říšské rady. Ke svému kněžskému jubileu (50 let) byl císařem Františkem Josefem I. vyznamenán Řádem Železné koruny II. třídy, na jehož základě byl v téže roce povýšen do stavu svobodných pánů. V pozdějších letech svého života se Zeidler za svou zásluhou činnost dočkal i dalších poct – v roce 1869 byl premonstrátskými opaty tehdejší celé rakouské říše zvolen předsedou a vizitátorem celé řeholní kongregace. Zemřel na mrtvici roku 1870 v Římě, kde se jako generální opat řádu účastnil I. vatikánského koncilu. Byl pak převezen do Prahy a pochován u dělicí zdi Malostranského hřbitova ve třetí premonstrátské hrobce⁴³ (K2-5), kterou sám založil. Hrobka, kde je pohřbeno celkem 27 premonstrátů, je po rozsáhlé restauraci, provedené na náklady Královské kanonie premonstrátů na Strahově. Foto a mapa č. 16.

Sousoší českých patronů, uprostřed sv. Norbert, sochař Josef Max, autorské foto.

3.2. REALIZÁTOŘI UMĚLECKÝCH NÁVRHŮ

Rodina Sommerschuhova

265 let od založení dílny umělecké keramiky

Představitelem realizátorů výrobků podle návrhu předních umělců byla rodina Sommerschuhova – výrobci kamen a umělecké keramiky. Jejich dílnu založil v roce 1760 Johann (Jan) Sommerschuh,

41 Na podstavci tohoto sousoší je vytesán dlouhý nápis: K počtě svatého Norberta, svatého patriarchy a kanovníka řádu premonstrátů a patrona Království českého v památném roce 1853 pořetí již postavila a sochy úctyhodným svatým, králi Václavovi a Zikmundovi, přidala strahovská kanonie pod šťastnou záštitou nejctihodnějšího a důstojného Jeronýma Zeidlera, představeného na Sioně.

42 Exempece je právní výjimka v civilním i církevním právu, znamená vynětí z bezprostřední závislosti na tom, v jehož území exemptní subjekt žije, biskupství či jemu na roveň postavený subjekt (např. územní opatství) může být vynatý z církevní provincie a podřízen přímo papeži.

43 První a druhou premonstrátskou hrobku dnes již nelze lokalizovat.

narozený v roce 1726. Po něm pokračoval ve vedení firmy jeho syn Wenzel (Václav), narozený v roce 1786. Kamnářská dílna byla za jeho vedení nejprve na Františku a později ve zrušeném klášteře sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí. Měl tři syny, z nichž Václav Jan (narozený 1825) a Karel (narozený 1822) pokračovali v jeho činnosti. V 50. letech 19. století nastala spolu se zavedením nového topiva – uhlí – výhodná doba pro kamnáře. Kamna musela vyhovovat nejen užitným, ale i estetickým a bezpečnostním nárokům. Staré dílny již nepostačovaly potřebám výroby, a proto ji Václav Jan v roce 1863 přenesl na Mariánské náměstí do domů č. p. 101 a 103 (v místě nynější Městské knihovny). Za účelem zvýšení kvality výroby povolal do Prahy dokonce několik modelérů z Mišně. Specialitou Sommerschuhových závodů byla tzv. pyramidová kamna, zhotovená z jednoho kusu. Jeho výrobky byly oceněny jak na pařížské výstavě v roce 1889, tak na Zemské jubilejní výstavě v Praze.

Václav Jan však nebyl pouze úspěšným továrníkem, ale byl také nadšeným obdivovatelem a podporovatelem umění, mezi časté návštěvníky jeho domu na Mariánském náměstí patřil např. malíř Josef Navrátil. Sommerschuh se zajímal i o hudbu a patřil k Mozartovým obdivovatelům – navštěvoval pravidelně Mozartův sklep v Templové uličce (zbořený v roce 1911). O jeho obdivu k Mozartovi svědčí také to, že jeho nejkrásnější výrobek - múza tance Terpsichora – byla určena majiteli Bertramky Adolfu Popelkovi. V zahradě Bertramky dodnes stojí řada jeho váz a dětských sošek na podstavcích, ozdobených reliéfy mytologických postav. Se svou manželkou měl tři syny, z nichž dva (Quido a Richard) zemřeli v mladém věku, a byli pochováni spolu se svým dědečkem Václavem († 1859) na MH. Na průčelí mohutné hrobky byla osazena dnes již velmi poškozená keramická deska s jejich portréty. Dcera Jana Václava, Ludmila, se provdala za výrobce nábytku Emila rytíře ze Skramlíků, jehož rodina byla také spojena s Malostranským hřbitovem (pro jejich náhrobek byla určena Myslbekova socha sv. Jana Křtitele). Foto a mapa č. 8.

Antonín Höpferl: Portrét V. J. Sommerschuha (1853), pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Jan_Sommerschuh

Keramická socha z dílny Sommerschuh, vila Bertramka, autorské foto.

3.3. UMĚLCI POHŘBENÍ NA MH S VÝROČÍM NAROZENÍ ČI ÚMRTÍ V ROCE 2025

Tato část publikace je věnována výtvarným umělcům (malířům, sochařům, grafikům), pohřbeným na Malostranském hřbitově, jejichž životní výročí spadalo do roku 2025:

3.3.1. Jiří Berchtold⁴⁴

(1.4.1831 Praha–1865 Praha)

160 let od úmrtí

architekt, stavitel

Georg/Jiří Berchtold se stal stavitelem na základě dekretu místodržitelství⁴⁵, vystaveného 15.11.1860. Jeho jedinou doloženou prací jsou plány na pozdně klasicistní přestavbu domu Fridolína Hübela čp. 1430/II (dnes již nestojící) v ulici Na Florenci z roku 1861. Zemřel 22. září 1863 a byl pochován u dělicí zdi v nové části Malostranského hřbitova (K2-5-24). Foto a mapa č. 10.

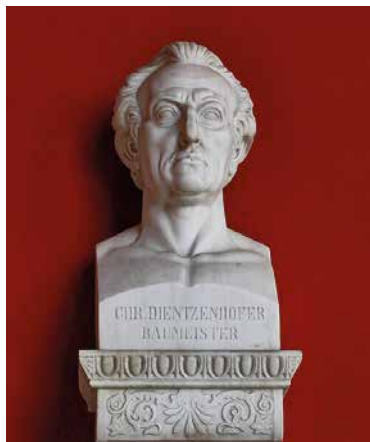
3.3.2. Christoph/Kryštof Dientzenhofer⁴⁶

(1655 St. Margarethen, Bavorsko – 1722 Praha)

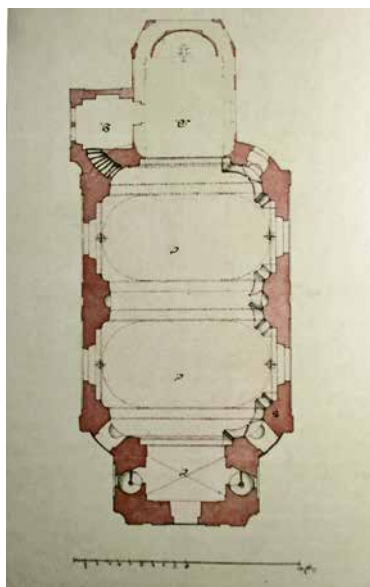
360 let od narození

architekt, stavitel

Významný architekt doby vrcholného baroka Kryštof Dientzenhofer přišel se svými bratry Georgem, Wolfgangem, Leonhardem a Johannem do Čech za prací z rodného Bavorska. Svou činnost začal jako polír u stavitele Abrahama Leuthnera,⁴⁷ jeho první větší samostatnou prací byla oprava kláštera v Teplé. Oženil se s vdovou po známém pražském staviteli Janu Jiřím Aichbauerovi⁴⁸ a získal tak nejen dům na Malé Straně, ale také předpoklady pro udělení měšťanského práva (1686) a povolení k provozování živnosti

Christoph Dientzenhofer, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d7/Ruhmeshalle_Muenchen_Christoph_Dientzenhofer_Baumeister-1.jpg

Plán kostela Nejsvětější Trojice, Kilián Ignác Dientzenhofer, pramen: Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam. Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, str. 22.

44 Encyklopedie architektů, stavitelů a kameníků v Čechách. Praha: Academia, 2004, str. 61.

45 Dekret místodržitelství (často označovaný jako dekret c. k. místodržitelství) byl úřední nařízení, rozhodnutí nebo výnos vydávaný nejvyšším správním úřadem v korunních zemích Rakouského císařství a později Rakouska-Uherska (1850–1918).

46 Encyklopedie architektů, stavitelů a kameníků v Čechách. Praha: Academia, 2004, str. 133–135.

47 Abrahám Leuthner von Grundt (1640–1701) byl český barokní stavitel, architekt a autor prvního českého architektonického vzorníku – kompendia o architektuře, zdobeného mnoha rytinami (*Grundliche Darstellung der fünf Seyllen/Důkladné vyobrazení pěti sloupů*). Dosáhl titulu „cisařský vrchní stavební mistr v království českém“. Působil hlavně v západních a severozápadních Čechách a v Bavorsku. Byl autorem barokního opevnění chebského hradu.

48 Johann Georg Aichbauer der Ältere/Jan Jiří Aichbauer starší (před 1650–1683) byl stavitel z Horního Rakouska působící v Čechách. Po získání měšťanského práva na Malé Straně většinou stavěl tam, kde bydlel, ale také mimo Prahu (např. pro Lobkovicze).

(1687). V 90. letech 17. století pracoval stále více v Praze, mj. na dostavbě dominikánského kostela sv. Máří Magdaleny na Malé Straně, kde si také zřídil rodinnou hrobku (dne 7. 1. 1722 sepsal závěť, kde jako první bod bylo uvedeno: „*Chci být pohřben u Sv. Máří Magdaleny ve své hrobce*“). Jeho nejvýznamnější stavbou té doby je přestavba domu „U zlaté lilie“ na Malém náměstí na Starém Městě. Působil při stavbě kostela trinitářů ve Spálené ulici na Novém Městě, a od r. 1708 byl činný při přestavbě Břevnovského kláštera. Od r. 1716 působil rovněž jako fortifikační stavitel (stavba Písecké brány).

Je mu připisována účast na stavbě chrámu sv. Mikuláše na Malé Straně a kostela sv. Kláry v Chebu. Rodina Dientzenhoferů byla přímo spojena s MH – Kryštof Dientzenhofer provedl v letech 1715–1716 přestavbu původního dvora, jeho syn Kilián Ignác Dientzenhofer vypracoval v roce 1723 plán na přestavbu hřbitovního kostela.⁴⁹ Není však prokázáno, že byl kostel podle těchto plánů opravdu přestavěn. Kryštof Dientzenhofer zemřel v roce 1722 v Praze a byl v souladu se svým přáním pochován v kryptě kostela sv. Máří Magdalény – po odsvěcení kostela v roce 1783 byly jeho ostatky, ostatky jeho syna Kiliána Ignáce i ostatních členů rodiny převezeny do anonymního hrobu na Malostranský hřbitov.

3.3.3. Georg/Jiří Döbler⁵⁰

(1788 Praha – 1845 Karlín u Prahy)

180 let od úmrtí

kreslíř, malíř, rytec v mědi a oceli, pedagog

Od roku 1806 studoval na Kreslířské akademii v Praze, byl žákem Josefa Berglera⁵¹ a Karla Postla⁵² a bral soukromé hodiny historie u Františka Antonína Steinského.⁵³

V roce 1811 obdržel za svůj výkon první cenu. Studoval na akademii v Drážďanech, po návratu se usadil na pražském Smíchově, později si otevřel ryteckou oficínu na Malostranském náměstí (čp. 34/III). Zprvu maloval krajiny a podobizny, později se věnoval pouze rytectví.

Podporoval české národní obrození, zejména divadelní umělce. Ilustroval tisky divadelních her. Vyučoval kreslení a rytectví na pražské polytechnice (od roku 1838) a na pražské Akademii (za ředitelství Františka Tkadlíka)⁵⁴. Svě rytiny tiskl na lisu Akademie. Z větších prací je třeba zmínit o rytinách podle Josefa Šembery⁵⁵ a Antonína Pucherny⁵⁶ v *Malerische Ansichten Prags*,⁵⁷ a ilustrace

Jiří Döbler: Pražský hrad a Malá Strana od Vltavy, 1825, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jiří_Döbler

49 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: Historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, str. 11.

50 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: Historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, str. 256.

51 Josef Bergler (1753 Salcburk – 1829 Praha) byl bavorský malíř, kreslíř a rytec období klasicismu, pedagog a první ředitel Akademie výtvarných umění v Praze (1800). Pracoval pro knížete-biskupa Leopolda Leonharda Thun-Hohensteina v Pasově i v Praze. Berglerův náhrobek, dílo sochaře Josefa Maxe, byl přenesen z Olšan na Malostranský hřbitov.

52 Karel Postl (1769 Bechyně – 1818 Praha), malíř, kreslíř a pedagog období klasicismu, působil jako divadelní malíř ve Stavovském divadle. V roce 1802 se podílel na založení grafické dílny na Akademii v Praze a v letech 1806 – 1817, tedy téměř do své smrti, zde vyučoval krajinomalbu a grafickou vedutu.

53 František Antonín Steinský (1752–1816) byl profesorem pomocných věd historických a děkanem filozofické fakulty na pražské univerzitě. Proslul svou bohatou korespondencí, mj. s Benjaminem Franklinem. Byl pochován na dnes již neznámém místě na Malostranském hřbitově.

54 František Xaver Tkadlík (1786–1840), český malíř, grafik a pedagog, první český ředitel Akademie výtvarných umění v Praze.

55 Josef Šembera (1794–1866), český kreslíř a grafik, autor mnoha kreseb ze staré Prahy a českého venkova.

56 Antonín Pucherna (1776–1852) byl významný český malíř, rytec a litograf, který se proslavil svými topografickými díly, zejména vedutami českých hradů a měst.

57 Malebné pohledy na Prahu, veduty, které vycházely mezi léty 1820 a 1830 v pražském knihupectví A. Borosch.

k Sommerovu dílu *Taschenbuch zu Verbreitung geographischer Kenntnisse. Königreich Böhmen*⁵⁸. Ilustroval také *Schottkyho popis Prahy*.⁵⁹ Byl pochován na Malostranském hřbitově na již neznámém místě se svou sestrou Annou, manželkou Karolinou a syny Ludvíkem a Karlem, zachovala se pouze náhrobní deska druhotně umístěná na západní zeď nové části hřbitova (K2-VII). Foto a mapa č. 11.

3.3.4. Josef Vojtěch Hellich⁶⁰

(1807 Choltice – 1880 Praha)

145 let od úmrtí

malíř historických scén, církevních maleb, archeolog a malíř archeologických artefaktů

Studoval na pražské malířské akademii, jeho rané práce jsou pod vlivem jeho přítele Josefa Führicha. Již v prvním roce studia získal cenu a v roce 1836 mu čeští stavové poskytli finanční podporu 400 zlatých na čtyřletou cestu po Evropě, největší význam pro něj měl pobyt v Itálii. Díky přátelství s **Františkem Palackým** se po návratu z cest stal správcem archeologických sbírek Vlastenského muzea, kterým zůstal až do roku 1846. Jeho zásluhou bylo vybudování archeologické sbírky muzea. Získal pro muzeum některé vzácné nálezy (např. mosazné a zlaté ozdoby z pravěkých pohřebišť) a řadu dalších nakreslil. Byl spolupracovníkem slavného profesora **Jana Erazima Wocela** (1803–1871)⁶¹ a v roce 1845 ilustroval jeho pojednání *O starožitnostech českých*. Zúčastnil se aktivně činnosti Muzea, až do 70. let přispíval do časopisu *Památky archeologické*. Byl spoluzakladatelem Křesťanské akademie (1875)⁶², kde působil v odboru výtvarném a archeologickém. Vytvořil pro ni např. Křížovou cestu nebo obrazy českých patronů. Za svou kariéru namaloval asi 320 obrazů, z toho 290 oltářních. Jeho díla zdobí oltáře mnoha českých kostelů. Významné byly i jeho portréty (Františka Palackého, Josefa Jungmanna). Nejvýznamnější je však obraz Boženy Němcové. První varianta tohoto portrétu, určená pro Václava Staňka (1804–1871), byla vytvořena v roce 1846, druhá pro Františka Ladislava Čelakovského (1789–1852) byla dokončena v roce 1848. Malíř Hellich byl pohřben ve staré části Malostranského hřbitova (K1-6-114) se svou manželkou Annou (1822–1867), rozenou Zelnickou a dcerou Marií Wufkovou (1846–1883). Na jejich hrobě leží poražený kříž. Foto a mapa č. 1.

Josef Votěch Hellich, Zlatá Praha, 1864, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Vojt%C4%9Bch_Hellich#/media:Josef_Vojtech_Hellich_1864_Bernard.jpg

Vojtěch Hellich: Vidění ve Svatovítském chrámu, archiv autorůky.

58 Příručka pro šíření zeměpisných znalostí, vydáno Johannem Gottfriedem Sommerem v letech 1823–1848.

59 *Prag, wie es war und wie es ist, nach Aktenstücken und den besten Quellenschriften geschildert* (Praha, jaká byla a jaká je, vylíčena podle úředních listin a nejlepších pramenů). Julia Maxe Schottkyho z roku 1831.

60 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: Historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, str. 280.

61 Jan Křtitel Erazim Vocel (1802 Kutná Hora – 1871 Praha) byl český romantický básník a dramatik, zakladatel české archeologie jako vědního odvětví, autor klíčového pojednání.

62 Křesťanská akademie v Praze byla založena v srpnu 1875 jako významný spolek katolické inteligence zaměřený na podporu a rozvoj vědy, umění a literatury v křesťanském duchu. Jejím prvním předsedou byl vyšehradský probošt Mikuláš Karlach. Fungovala až do roku 1952/1953 jako centrum pro kulturní a duchovní činnost.

3.3.5. Johann Ignác Hennevogel⁶³

(1727 – 1790 Praha)

235 let od úmrtí

mramorář, dekoratér

Zakladatelem rodu byl **Johann Wilhelm Hennevogel** (1692–1754), rodák z Frank. V roce 1744 se přestěhoval do Čech a žil (i zemřel) v Litoměřicích, kam se přestěhoval kvůli objednavce na oltářní obraz v litoměřického děkanském kostele Všech svatých. Ve stejném kostele si zřídil rodnou hrobku.

Specializoval se na dekorativní techniky, zejména štukatérství, výrobu umělého mramoru (scagliola)⁶⁴ a štafírování na dřevě i štuku. Jeho synové **Johann Ignaz** a **Martin** pokračovali v jeho řemesle. **Johann Ignaz Hennevogel** začal s otcem spolupracovat asi od poloviny 40. let, vyučil se všem technikám dekorace, jak ve štuku (stucco lustro)⁶⁵, tak na dřevě. Jeho hlavním dílem bylo mramorování oltářů, pilastrů a soch kostela sv. Mikuláše na Malé Straně. Dochovaly se také dvě jeho signované desky konzolového stolu s iluzivní malbou karet provedenou v technice scagliola (první z nich je ve sbírkách Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, a druhá na zámku Veltrusy). V kostele sv. Mikuláše se také seznámil s malířem **Františkem Palkem**,⁶⁶ jehož manželka Marie Anna byla v roce 1754 kmotrou Hennevogelovy dcery Františky Xavery. Bratři Hennevogelové se mj. zasloužili i o organizační přípravu výstavby pevnosti Terezín, za což byli 1780 povýšeni do šlechtického stavu s predikátem „von Ebenburg“. Jan Ignác strávil konec svého života u své nejstarší dcery Františky Xavery, která se v roce 1772 provdala za významného pražského malostranského lékárníka (a svobodného zednáře) **Josefa Benedikta Ebenbergera** (1744 Brandýs – 1801 Praha)⁶⁷. Druhá dcera Anna byla manželkou viceprezidenta nejvyššího soudu svob. pána z Kargu, a třetí se provdala za hraběte Cavrianiho. Jeho syn Alois Jan byl kanovníkem v klášteře Strahov. Rodina

Ebenbergerů je pohřbena v hrobce u zdi staré části Malostranského hřbitova (K1-11-74). Hrobka je dílem Ignáce Michala Platzera, a představuje jeho nejvýznamnější dílo a zároveň jeden z umělecky nejcennějších náhrobků na Malostranském hřbitově. Proto byla již v roce 2014 provedena její restaurace. Na hrobce jsou dobře viditelné lékárnické atributy – dvě lékárenské nádoby, z nichž jedna je typická pro 18. století (kdysi s nápisem, dnes již nečitelným), druhá je symbolicky převržená řecká fiole. Zajímavý je podpis autora náhrobku – není vpředu dole jako obvykle, ale na skrytém místě na zadní straně náhrobku. Foto a mapa č. 9.

Johann Ignaz Hennevogel, Konzolový stůlek, pramen: <http://sbirky.upm.cz/items/CZE:UPM.8284>

63 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, str. 281.

64 Scagliola (Scaglia) je umělecká technika, při níž se směs sádry, lepidla a pigmentů nanáší na podklad, brousí a leští. Tím vznikne povrch vypadající jako inkrustovaný mramor.

65 Stucco lustro je technika, při které se probarvená sádrová směs nanáší na zeď, brousí a leští voskem, čímž vzniká vysoce lesklý povrch nerozeznatelný od pravého mramoru.

66 František Xaver Karel Palko/Balko (1724 Vratislav – 1767 Praha) pocházel ze Slezska a byl malířem v době pozdního baroka. Do Prahy jej povolali jezuité, aby jim freskami vyzdobil část právě dostavěného sv. Mikuláše na Malé Straně. Je autorem nejen malby na klenbě kupole a znázornění čtyř církevních otců v jejich cviklech, ale také slavného obrazu *Smrt sv. Františka Xaverského*, na pravém bočním oltáři, o kterém píše Jakub Arbes ve svém romanetu *Svatý Xaverius*.

67 Sadilek, Jacob; Lehnerová, Alena: Svobodní zednáři pohřbení na Malostranském hřbitově. Praha: Spolek Malostranský hřbitov, 2019, str. 15.

3.3.6. Adolf Kosárek⁶⁸

(1830 Herálec –1859 Praha)

195 let od narození

malíř krajinář, specializovaný na českou krajinu

Otec Adolfa Kosárka, důchodní na panství v Herálci, si přál, aby se jeho syn stal rovněž vrchnostenským úředníkem. Adolf se proto stal po studiích na nižší reálce v Kutné Hoře ve svých 14 letech hospodářským úředníkem a ve svých 17 letech nastoupil jako hospodářský kancelista na arcibiskupských statech v Rožmitále pod Třemšínem, a později (1849) v Dolních Břežanech. Jeho přímý nadřízený, ředitel kanceláře Pollach, o něm napsal majiteli panství arcibiskupovi B. Schwarzenbergovi: „žadatel je už delší

čas takovým způsobem zaujat pro malířství, že není schopen na nic jiného myslet, ani dělat“. Doporučil jeho žádost o stipendium, adresovanou pražskému arcibiskupovi Schwarzenbergovi, a ten pak poskytl Kosárkovi roční podporu 120 zlatých a umožnil mu složit přijímací zkoušky na pražskou Akademii. Tam pak studoval krajinářství u profesora Maxe Haushofera (1811–1866), který ho považoval za svého nejschopnějšího studenta. Jeho spolužáky na Akademii byli Karel Purkyně (1834–1868) a Viktor Barvitius (1834–1902). S Juliem Mařákem (1832–1899) Kosárek navštívil Krkonoše, což později nalezlo odraz v jeho díle. V té době vznikla Kosárkova díla *Horské jezero v bouři* (1852) a *Horská krajina v bouři* (1853). Po dokončení studií Kosárek vystavoval v *Krasoumné jednotě pro Čechy*. Po návratu z Alp poznenáhlu přecházel k realistickému vidění – tehdy vznikla jeho *Krajina u Pardubic* (1854), *Krajina středních Čech* (1855) a *Cikáni* (1855). Malíř žil v Praze ve Valdštejnské č. 2, v domě čp. 150-III U černého beránka. Roku 1858 onemocněl tuberkulózou, ale stačil se ještě oženit s Františkou Pokornou, se kterou měl dceru. O rok později však jeho nemoc propukla naplno a malíř v říjnu 1859 zemřel. Na domě je pamětní deska z r. 1960, dílo akademické malířky Hany Wichterlové⁶⁹ s nápisem: „V tomto domě zemřel 29. října 1859 Adolf Kosárek, předchůdce české realistické krajinomalby.“ O Kosárkově vztahu k umění mluví nejlépe jeho vlastní slova: „Je to sémě umění, v němž jedině nalézám smysl života a pro něž bych jej i obětoval.“ Malíř byl pochován (stejně jako později jeho dcera Františka, zemřelá v roce 1875) na dnes již neznámém místě na MH, dnešní náhrobek u hlavní cesty (K1-7) je nového data (50. léta). Foto a mapa č. 20.

Pamětní deska na domě kde bydlel Adolf Kosárek, Valdštejnská ulice, foto autorky.

3.3.7. Dominik Maulini⁷⁰

(1775 Kališ, Prusko –1863 Smíchov)

250 let od narození

mědirytec a tiskař

Dominik Maulini se narodil v prastarém městě Kališ, které bylo tehdy součástí Pruska. Po svém příchodu do Prahy v roce 1790 založil dílnu na cinové plastické obrázky svatých. Obchody šly dobře, a tak mohl již v roce 1800 zakoupit dům se zahradou na místě Švandova divadla, kde založil měditiskárnu a tiskárnu litografií. V roce 1840 zakoupil sousední parcelu a postavil zde dům *U Přemysla*, do kterého svůj závod přesunul. Tiskárnu vedl s nejstarším synem Karlem (*1815) z prvního manželství, který byl též mědirytec, na chodu firmy se podíleli i další synové František

68 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCL, 2016.

69 Hana Wichterlová (1903 Prostějov –1990 Praha) byla česká sochařka, někdy nazývaná „první dámou českého sochařství“. Byla sestrou významného vědce, chemika Otto Wichterleho.

70 Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Dominik_Maulini#cite_note-4

(1816–1857), Jan (1821–1839), Dominik mladší (1830–?) a Eduard (1835–1878). Při své práci se soustředili zejména na devocionálie – vyráběli obrázky, přenesené ze skleněné desky, opatřené vrypky, na cínovou fólii, některé z nich kolorované, zlacené a lakované. Spisovatel Jakub Arbes, který Mauliniho zřejmě neměl příliš rád, popisuje jeho výrobky jako „primitivní, mnohdy nevkusné, ano ohyzdné obrázky svatých a světců s drobně tištěnou firmou Prag, bei Dominik Maulini“. Počátky smíchovského podnikání Dominika Mauliniho zobrazil v povídce *Penězokaz* z roku 1875. Zmínjuje se zde o tom, že Maulini vzhledem k re-produkčním technikám, které používal, upadl v podezření, že vyrábí falešné bankovky a rozšiřuje je. Při domovní prohlídce mu však nebylo nic prokázáno. Maulini byl pohřben na Malostranském hřbitově spolu se svou druhou manželkou Eleonorou (1798–1863). Hrobka rodiny Maulini se nachází ve staré části hřbitova u dělicí zdi. (K1-11). Foto a mapa č. 17.

Dominik Maulini, obrázek ze Sv. Hory, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Dominik_Maulini

3.3.8. Vincenc Morstadt⁷¹

(1802 Kolín – 1875 Praha)

150 let od úmrtí

největší český vedutista 19. století

Vincenc Morstadt pocházel z Kolína, narodil se v domě U tří mouřenínů napravo od kolínské radnice v rodině zámožného kolínského pekaře a obchodníka s vínem. Na domě je dnes pamětní deska kolínského sochaře Jaroslava Hylase,⁷² odhalená 13. prosince 2002, s nápisem: „V tomto domě se roku 1802 narodil Vincenc Morstadt, portrétista českých měst.“ Malířstvím se Vincenc Morstadt začal zabývat již jako student piaristického gymnázia v Praze. Svě první práce Morstadt uveřejnil již v sedmnácti letech v časopise *Hyllos*,⁷³ redigovaném Václavem Rodomilem Krameriem (1753–1808). Z existenčních důvodů se rozhodl pro studium práv, kreslil však i během studia na pražské právnické fakultě. V roce 1825 vydal u dědiců Petra Bohmanna⁷⁴ *Ansichten von Prag/Pražské veduty*, které leptal s pomocí Jiřího Döblera (1788–1845). V letech 1829 až 1830 vycházelo v Borroschově nakladatelství album *Malerische Darstellungen von Prag*, složené

Vincenc Morstadt (1802–1875), pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vincenc_Morstadt

71 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: *Malostranský hřbitov: historie a současnost*. Praha: ARSCI, 2016, str. 329–330.

72 Sochař, narozený 8.3.1954 v Kolíně, kde vytvořil pamětní desky Vincence Morstadta a kapitána Václava Morávka. Věnuje se reliéfům, tvoří i loutky. Jeho dílo je zastoupeno v Severočeské galerii. V roce 1981 získal Cenu SČVU a ČFVU.

73 Časopis *Hyllos* vycházel v letech 1820 – 1821. Byl to beletristický a populárně naučný týdeník s vlastenecko-výchovným obsahem, určený především lidovému čtenáři.

74 Dědicové Petra Bohmanna (1768–1817), pražského nakladatele, iluminátora a prodejce grafik, byli aktivní v knižním a uměleckém obchodu v Praze přibližně v letech 1817–1842. Vydávali grafické listy a knihy.

z osmi Morstadtových pohledů. V časopise *Muzejník* ho pochvalně zmínil i František Palacký. V roce 1830 pak vyšlo další album – *Prag von der Abendseite/Panoráma Prahy s Petřína*, které Morstadt sám litografoval. Ve své tvorbě Morstadt pokračoval všude tam, kam ho zavedla jeho kariéra soudního úředníka. Působil u soudu v Lokti, Trutnově, Hradci Králové a Praze. Město Loket, kde působil jako soudní úředník v letech 1834–1850, zachytil na panoramatických záběrech ve sbírce vedut, kterou vydal roku 1846 v Lokti pod názvem *Zur Erinnerung an Elbogen bei Karslbud/Ke vzpomínce na Loket u Karlových Varů*.⁷⁵

Vincenc Morstadt: Kolínský kostel r.1846, pramen:https://cs.wikipedia.org/wiki/Vincenc_Morstadt#/media/Soubor:Vincenc_Morstadt_-_Kol%C3%ADnsk%C3%BD_kostel_z_roku_1846.jpg

Morstadt byl stejně přesným úředníkem jako malířem, a právu se věnoval de facto až do roku 1867, kdy odešel do výslužby. Po ovdovění se přistěhoval do Prahy na Malou Stranu k dceři Kateřině, provdané za setníka Antona Stadlera z Mildenbachu. Zemřel dne 19. 2. 1875, na jeho úmrtním domě (Valdštejská ulice č. 8) je od října 2003 umístěna pamětní deska (kopie desky na jeho rodném domě v Kolíně) s nápisem: „V tomto domě roku 1875 zemřel Vincenc Morstadt, portrétista Prahy a dalších českých měst.“ Svému rodnému město Kolínu věnoval řadu vedut. Celou uměleckou pozůstalost odkázal Morstadt Vlastenskému muzeu, odkud byl celý konvolut Morstadtových prací převeden v r. 1949 do sbírek Národní galerie v Praze. Vincenc Morstadt je pohřben v nové části MH (K2-1-245). Později byl do hrobu uložen ještě jeho zeť, hejtman Antonín Stadler z Mildenbachu (1818–1883). Poznámka autorky: 19. února 2025 uspořádal Spolek Malostranský hřbitov u Morstadtova náhrobku pietní akt za účasti zástupců MČ Praha 1, Prahy 5 a města Kolína, spojený s odbornými přednáškami, kde vystoupili přednášející z Prahy, Kolína i Lokte. Foto a mapa č. 14.

3.3.9. Josef Paris⁷⁶

(1825 Praha –1849 Praha)

200 let od narození

sochař, žák Josefa Maxe

Josef Paris, nadějný mladý sochař, byl ve čtyřicátých letech 19. století žákem proslulého Josefa Maxe, spolu s Josefem Kamilem Böhmem (1828–1862)⁷⁷, Josefem Effenbergerem (1824–1872)⁷⁸ a Antonínem Wildtem⁷⁹. Kromě sochy anděla na jeho vlastním hrobě nejsou prozatím známy další dochované práce. Na výročních výstavách Krasoumné jednoty v Praze⁸⁰ podle dobových katalogů představil v roce 1847 sochu sv. Václava (č. kat. 273), v roce 1848 soubor sádrových sošek českých umělců. Posledně jmenovanou prací úspěšně navázal na panovnícký cyklus českých knížat a králů svého učitele Josefa Maxe. Parisovo dílo je ohlasem romantizujícího nazarenismu v sochařství, tak jak ho reflektoval ve své tvorbě Josef Max (1804–1855). Se svým učitelem spolupracoval také při výzdobě kostela Nanebevzetí P. Marie v Mariánských Lázních.⁸¹ Jak vyplývá z jeho dopisu ze dne

75 Viz: Smola, Lukáš; Rozsypalová, Klára: Loket pod lupou, zaostřeno na detail. NPÚ, pobočka Loket, 2018.

76 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016.

77 Autor sochy sv. Václava na Karlově mostě, viz text věnovaný Pavlu Aloisovi Klarovi.

78 Autor shodných náhrobků bratří Müllerových na MH, K1-8.

79 Autor sochy na hrobě rodiny Höxter a Rixi u vchodu na MH.

80 Výroční výstavy *Krasoumné jednoty/Kunstverein für Böhmen* byly klíčovými uměleckými přehlídkami 19. a začátku 20. století. Jednalo se o prodejní výstavy, doprovázené tištěnými seznamy děl (ilustrované seznamy/katalogy).

81 Architektem kostela byl Johann Gottfried Gutensohn (1792 Bern – 1851 Mnichov), německý architekt období historismu, po krátkou dobu pedagog Akademie výtvarných umění v Praze (1842–1844). Kromě kostela v Mariánských Lázních navrhl ještě bývalou budovu radnice v Děčíně. Spolupracoval se sochařem Josefem Maxem.

21. srpna 1847, měl za úkol předat a osadit všechna díla svého učitele. Jednalo se o šest andělů na vnější pilíře, hlavní portál s Pannou Marií a dvěma klečícími anděly, postranní portál s Pannou Marií, sv. Lukášem a králem Davidem a portál s Pannou Marií a třemi králi. Umělec v pouhých 24 letech utonul ve Vltavě. Spolu s ním je na MH (hrobové místo K1-11-101 u dělicí zdi) pochována i jeho sestra Aloisie Marie (1822–1845) a babička Barbora Dvořáková (1759–1840). Foto a mapa č. 18.

3.3.10. František Xaver Procházka⁸²

(1746 Praha – 1815 Praha)

210 let od úmrtí

historický malíř, krajinář, restaurátor.

Po ukončení piaristického gymnázia v Praze (studium 1757–1762) studoval malířství u Jana Kastnera,⁸³ a poté v roce 1764 u Norberta Grunda.⁸⁴ Čtyři roky (1764–1768) pobýval v Drážďanech, kde pokračoval ve svém vzdělání. V letech 1761–1771 doprovázel Jana Nepomuka knížete ze Schwarzenbergu⁸⁵ na cestách po Německu, Rakousku a Itálii. Z těchto cest si přivezl velké množství studií a náčrtů, které později použil při své umělecké činnosti. Okolo roku 1772 se usadil v Praze, o pět let později koupil dům na Novém Městě. Procházka maloval historické výjevy a krajiny (mezi r. 1800–1813 vzniklo asi 50 pozoruhodných krajin), podobizny v oleji a na omítce. Je autorem obrazů v četných pražských a venkovských kostelích. Jako restaurátor byl pověřen opravou Rubensova obrazu na hlavním oltáři kostela sv. Tomáše (1786) a Reinerovy fresky v kapliče sv. Barbory u Lorety (Loretánská ulice). Zemřel 15. dubna 1815 a byl pochován v hrobě K2-1-193, který dnes již neexistuje.

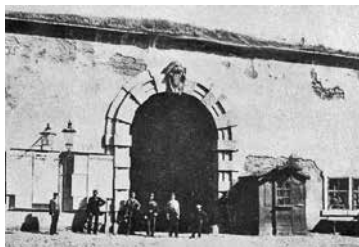
3.3.11. Ludwig Tschepper⁸⁶

(1810 Teplice — 1872 Praha)⁸⁷

215 let od narození

architekt, inženýr a geometr

Patří mezi dosud opomíjené osobnosti na MH. V letech 1825–1827 studoval na pražské Polytechnice.⁸⁸ Podle jeho projektu byla v letech 1858–59 vybudována gotizující Poříčská brána⁸⁹ na Novém Městě poblíž Těšnova a v roce 1862 Újezdská brána⁹⁰ na rozhraní Malé Strany a Smíchova. Tato verze Újezdské/Říšské brány (vedla tudy cesta do

Poříčská brána, postavená podle projektu Ludwiga Tscheppera, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Poříčská_brána

82 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov, historie a současnost, nakladatelství ARSCI, Praha 2016, s. 351–352.

83 Jan Kastner (1726?–1792) byl malíř, restaurátor a znalec umění.

84 Norbert Grund (4. prosince 1717 Praha-Malá Strana – 17. července 1767 Praha-Malá Strana), český malíř pozdního baroka, respektive rokoka.

85 Jan Nepomuk I. ze Schwarzenbergu (1742–1789), poslední kníže před rozdělením rodu na primogenituru a sekundogenituru (*hlubocko-krumlovskou* a *mladší orlickou větev*). Iniciátor stavby Schwarzenberského plavebního kanálu, čímž bylo propojeno povodí Vltavy a Dunaje a umožněno plavení dříví do celé monarchie.

86 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha:ARSCI, 2016, str. 391.

87 Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha: Ústav dějin umění, Akademie věd České republiky, 2004, str. 671.

88 Kalinová, Gabriela; Lehnerová, Alena: Železnice a Malostranský hřbitov. Praha. Spolek Malostranský hřbitov, Praha 2023, str. 15-23.

89 Barokní Poříčská brána z roku 1663, zavírající ulici Na poříčí, sloužila až do roku 1858 až 1859, kdy byla nahrazena novorenesanční branou. Tato brána byla zbořena v roce 1875.

90 Újezdská brána zajišťovala spojení Prahy na jihozápad (Plzeň, Bavorsko), ale také s mohutně se rozvíjejícím průmyslovým předměstím Smíchovem a přístup na most císaře Františka Josefa. Byla zřízena přestavbou barokní brány z konce 17. století, která byla součástí barokního opevnění Prahy.

Bavorska) vznikla přestavbou původní barokní brány z roku 1693. Čtyři roky po jejím dokončení (1866) bylo rozhodnuto o zrušení městského opevnění. Nová brána byla zbořena v roce 1891. Ludvík Tschepfer byl pochován na MH, jeho hrob se zachoval ve staré části MH (K1- 5). Foto a mapa č. 21.

3.3.12. František Karel Wolf⁹¹

(1765 Praha – 1836 Praha)

265 let od narození

malíř, kreslíř, mědirytec a pedagog, svobodný zednář

Své nadání zdědil po otci, staroměstském radním **Františkovi Wolfovi**, který byl výborným kreslířem a znalcem umění.⁹² Navštěvoval hlavní školu (Normalhauptschule) na Starém Městě, kde byl jeho spolužákem malíř **Ludwig Kohl**.⁹³ Wolf od roku 1785 působil jako učitel geometrie, stereometrie, mechaniky, stavitelství a rýsování při hlavní škole Týnské, a v roce 1801 se stal jejím ředitelem. Byl činný také jako vydavatel (spolupracoval především s **Antonínem Puchernou**, jehož díla vydával), a jako obchodník s uměním. Antonín Pucherna v roce 1797 ryl pro Františka Karla Wolfa listy pro *Historisch-Malerische Darstellungen aus Böhmen/Historicko-malířské obrazy z Čech*. Kniha vyšla v pražském nakladatelství J. G. Calve⁹⁴ v roce 1798 a obsahovala 14 kolorovaných mědirytin a kreseb F. C. Wolfa. Vzbuzenému zájmu o historii Wolf vyhověl svým již vlastním dílem *Abbildung en sämtlicher alten und neuen Schlösser in Böhmen/Vyobrazení všech starých a nových zámků v Čechách*, který je doposud největším obrazovým souborem zobrazujícím českou krajinu a její památky. Dílo vycházelo v Praze v letech 1801–1807 a obsahovalo 70 kolorovaných mědirytin. Jeho další významné dílo tematizovalo herce Stavovského divadla v kostýmech jejich hlavních rolí z let 1808–1809. Dvě desítky barevných leptů podle Wolfových předloh provedl opět Antonín Pucherna. Kresby představují vrchol Wolfovy figurální tvorby, přesné znázornění jejich kostýmů má velký dokumentární význam. Malíř byl na MH pohřben u dělicí zdi, na hrobovém místě K1–11. Hrob se nezachoval.

František Karel Wolf: Herci Stavovského divadla v kostýmech hlavních rolí, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/František_Karel_Wolf

3.3.13. Johann Clemens Zobel⁹⁵

(1777 Kienzen v Tyrolích –1840 Praha)

185 let od úmrtí

stavitel a architekt

Rodina Zobelů byla rozvětvenou uměleckou rodinou z Tannheimu v Tyrolsku, její příslušníci působili po celé monarchii (Čechy, Rakousko, Uhry). Od 2. poloviny 18. století byli činní i v Praze. Byli

91 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, str. 404.

92 Dlabáč, Bohumír Jan: Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien. Praha: Gottlieb Haase, 1816, s. 396–398.

93 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, s. 303–304.

94 Knihkupectví Calve (též Calvesche Buchhandlung nebo J.G. Calve) bylo významné pražské knihkupectví a nakladatelství působící na přelomu 18. a 19. století. Zakladatelem byl německý knihkupec Johann Gottfried Calve, který do Čech přišel okolo roku 1785 a pracoval jako účetní u pražského tiskaře J. N. F. Schönfelda. Knihy si zde objednával mj. J. W. von Goethe.

95 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, s. 411.

Četnická kasárna na Malé Straně podle projektu Jana Klementa Zobela, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Klement_Zobel

uložení jeho manželky a dcery je neznámé, zachovala se pouze deska s nápisem, druhotně osazená na západní zdi nové části MH (K2-7). Foto a mapa č. 13.

3.4. UMĚLCI S VÝROČÍMI V ROCE 2025, ZASTOUPENÍ SVÝMI DÍLY NA MH

3.4.1. Josef Effenberger¹⁰⁰

(1815 – 23.7.1872)

210 let od narození

sochař, spolupracovník Josefa Maxe.¹⁰¹ Vytvořil mj. medailon Václava Hanky (podle posmrtné masky sejmuté Giovanním Pellegrinim),¹⁰² umístěný na jeho rodném domku v Hoříněvsi u Hradce Králové. Je také autorem pískovcového krucifixu pro náhrobek Bernarda Bolzana na Olšanech. Působil také v Plzni, kde navrhl alegorické sousoší na novorenesanční jubilejní bránu měšťanského pivovaru, dnešního pivovaru Prazdroj a po smrti Josefa Maxe dokončil sochu Melancholie pro Mikulášský hřbitov. Je také autorem štukové výzdoby v budově Akademie věd

(dřívě spořitelny). Pro Malostranský hřbitov vytvořil dva pískovcové náhrobky bratří **Johanna a Julia Müllera ze Sturmthalu**.¹⁰³ Náhrobky, nyní opět vztyčené, se nalézají ve staré části hřbitova na hrobovém místě K1-8-11. Foto a mapa č. 6.

Josef Effenberger, sochařská výzdoba Jubilejní brány Měšťanského pivovaru, pramen: <https://krizkyavetrelci.plzne.cz/katalog/dilo/1998/>

96 Zakladatelem rodu Hergetů byl Franz Anton Leonhard (1741–1800), architekt, geometr, inženýr a profesor na stavovské inženýrské škole, autor prvního měřeného plánu Prahy.

97 Z rodiny Zobelů pocházela matka architekta a stavitele Josefa Jägera, rovněž pohřbeného na MH. Zachovala se však pouze náhrobní deska jeho manželky Josefky z roku 1789.

98 Josef Zobel (1746–1814) byl dvorním stavebním mistrem.

99 Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha: Nakladatelství Academie, 2004, s. 732.

100 Viz: <https://svjankrtitel.estranky.cz/clanky/pankrac-borc--vaclav-hanka--josef-linda.html>

101 Viz vlastní medailon Josefa Maxe.

102 Sochař a štukatér, který většinu svého života strávil v Praze, kde v roce 1896 zemřel. Jeho díla zdobí například kazatelnu kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mariánských Lázních. Je také je autorem forem pro odlitky dvacetičtyř gotických byst z katedrály sv. Víta na Pražském hradě, odlévaných postupně v letech 1844 až 1862.

103 Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol.: Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, str. 140.

3.4.2. Václav Levý¹⁰⁴

(1820 Nebřeziny u Plas – 1870 Praha)

205 let od narození, 155 let od úmrtí

český sochař, zakladatel „moderního“ českého sochařství a učitel sochaře Josefa Václava Myslbeka.

Pocházel z chudé rodiny, otec byl obuvník. Již v dětství se zabýval řezbářstvím (v 10 letech údajně vyřezal dvě sošky Panny Marie a křížifix). Jeho osud změnilo setkání s Antonem Veithem¹⁰⁵ v roce 1844. Vstoupil do jeho služeb nejprve jako kuchař na zámku Liběchov u Mělníka. Mezi hosty z uměleckých kruhů byl také malíř Josef Navrátil,¹⁰⁶ který doporučil poslat nadaného mladíka do Prahy na vyučení u sochaře Františka Linna, žáka Josefa Maxe. Poté, co Levý na Veithův podnět vytesal řadu soch a plastik v lesích kolem Tupadel, zejména slavnou Klácelku,¹⁰⁷ mu Veith umožnil studium u mnichovského sochaře Ludwiga Schwanthalera,¹⁰⁸ který jej brzy považoval za svého nejlepšího žáka. Z mnichovského období pochází socha *Lumír* (1848) a sousoší *Adama a Evy* z roku 1849. Koncem roku 1849 se vrátil do Liběchova a zde v roce 1850 pokračoval ve výzdobě Klácelky – tentokrátě tesal motivy z českých dějin (*Blaník*, *Jan Žižka*, *Prokop Holý* atd.). Veithova smrt v roce 1853 ho připravila o mecenáše. Zachránila ho zakázka na sérii soch pro klášterní a špitální kostel milosrdných sester pod Petřínem. V roce 1854 obdržel Klarovo stipendium a odjel do Říma, kde se naučil pracovat s mramorem a vytvořil asi tucet plastik a řadu reliéfů. Zanechal stopu i v Římě samotném, jeho největším dílem z římského období je *Madona in Throno* (Madona na trůnu) která zaujala i papeže Pia IX. Kvůli zdravotním problémům se v roce 1867 vrátil do vlasti. V Praze obdržel řadu zakázek včetně výzdoby tympanonu chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně a sochařské výzdoby katedrály sv. Víta v Praze. Většinu děl vytvořil ve spolupráci se svým nejlepším žákem **Josefem Myslbekem**. Choroba, kterou si přivodil již v Římě, pokračovala a zabránila mu v práci. Levý zemřel 29. dubna 1870 a byl pochován na Vyšehradě vedle svého celoživotního přítele Karla Purkyněho. Historik umění Adam Hnojil našel návrhovou kresbu z roku 1850 a usoudil, že Václav Levý je autorem náhrobku rodiny Liegertovy na

Václav Levý na kresbě Jana Vilímka, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Levý

Václav Levý, *Madonna in Throno*, 1857, pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Levý

¹⁰⁴ Viz: https://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Levý

¹⁰⁵ Antonín Veith (1793–1853) byl majitel panství Liběchov a mecenáš školství, věd a umění.

¹⁰⁶ Josef Matěj Navrátil (1798 Slaný – 1865 Praha) byl český malíř krajiny, fresek, dekorací, zátiší a figurálních kompozic. Provozoval také malířsko-dekoratérskou dílnu. Prováděl malby v bytech, vilách i zámcích, maloval vývěsní štíty. Malířskou výzdobu v Liběchově provedl v letech 1838–1854, pracoval také v Ploskovicích, Zákupcích a Jíměch.

¹⁰⁷ Klácelka je jeskyně na levé straně říčky Liběchovky u města Liběchova. Je zdobena reliéfy, které zpodobňují české hrdiny, bájná zvířata a trpaslíky. Autorem je Václav Levý.

¹⁰⁸ Ludwig Michael von Schwanthaler (1802 Mnichov – 1848 Mnichov) byl bavorský sochař, vůdčí představitel klasicismu a romantismu u monumentálním sochařství jižního Německa. Osm jeho soch, torzo původně zamýšleného Slavína u Tupadel, se nachází ve vestibulu historické budovy Národního muzea v Praze.

Malostranském hřbitově. Náhrobek se nalézá ve staré části hřbitova u hlavní cesty (I-VI), kam byl zřejmě přemístěn ze zrušené části hřbitova. Foto a mapa č. 3.

3.4.3. Josef Max¹⁰⁹

(1804 Janov u Sloupu v Čechách – 1855 Praha)

170 let od úmrtí

člen významné sochařské rodiny

Starší bratr Emanuela Maxe (pozdějšího šlechtice von Wachstein). V letech 1823–1824 studoval na pražské akademii u Josefa Berglera. Od roku 1826 vystavoval svá díla, 1828 byl oceněn cenou Akademie. V roce 1830 si v Praze otevřel dílnu. První významné zakázky v podobě náhrobků získal díky svému příteli a krajanovi, **Josefovi Führichovi**.¹¹⁰ Ve 40. a první polovici 50. let představoval Josef Max spolu se svým bratrem **Emanuelem Maxem** nejvýznamnější dvojici kamenosochařů-figuralistů. Tehdy také vznikaly jejich nejvýznamnější pomníky, např. Josefův jezdecký pomník císaře Františka I. (ve spolupráci s J. Krannerem) na dnešním Smetanově nábřeží. Při rekonstrukci sousoší na Karlově mostě vytvořil Josef Max sousoší *sv. Václava, sv. Norberta a sv. Zikmunda* (1852–1853), *Sv. Josefa s Ježíškem* (1854) a sochu *Sv. Jana Křtitele s křížem* (1860). Nedaleko od Karlova mostu, na nádvoří Klementina, stojí Maxova socha *Pražský student, hájící Karlův most před Švédy v roce 1648*. Nejslavnějším dílem obou bratrů

Radeckého pomník na Malostranském náměstí, Josef a Emanuel Max, archiv autorky.

je však bezpochyby *pomník polního maršála Radeckého* podle návrhu ředitele pražské Akademie Christiana Rubena z roku 1851. Stavebníkem pomníku byla *Krasoumná jednota*. Autorem architektonického řešení (podstavce a urbanistického začlenění pomníku do náměstí), byl architekt Bernard Gruber.¹¹¹ Pomník byl odhalen 13. listopadu 1858 za účasti císaře Františka Josefa I. a jeho manželky Alžběty. Na pomníku, který stál v letech 1858–1919 na dolním Malostranském náměstí v Praze proti tehdejší kavárně *Café Radetzky*,¹¹² modeloval Josef Max v letech 1851–1855 osm vojáků rakouské armády, zatímco jeho bratr Emanuel vytvořil sochu maršála. Pomník, odlitý z kovu ukořistěných děl, byl po roce 1918 odstraněn a odvezen do Lapidária Národního muzea v Praze. V současné době probíhají jednání o jeho vrácení na Malostranské náměstí. Od 40. let 19. století až do své smrti přijímal Josef Max také zakázky na náhrobní plastiky, dochovaly

109 Hnojil, Adam: *Josef Max. Sochařství pozdního neoklasicismu v Čechách*. Praha: Nakladatelství Patrik Šimon - EMI-NENT, 2008..

110 Joseph Führich, později rytíř von Führich (1800 Chrastava – 1876 Vídeň) byl akademický malíř, grafik a ilustrátor nazarénského směru, který se zaměřil na náboženská témata. Hrabě Kristián Kryštof Clam Gallas, majitel panství Chrastava, mu umožnil studium na pražské Akademii u Josefa Berglera, kde se spřátelil s Františkem Tkadlíkem, pozdějším ředitelem Akademie.

111 Bernhard (Bernard) Grueber (1807 Donauwörth – 1882 Mnichov, Schwabing), německý architekt působící v Čechách, první profesor architektury na pražské Akademii, historik umění. V Praze provedl např. úpravu jižního křídla Staroměstské radnice (1854 – 57) nebo obnovu kláštera servitů s kostelem Zvěstování Panny Marie Na Trávníčku na Slupi. Je také autorem kostela Narození Panny Marie v Turnově.

112 Kavárna *Radetzky* vznikla v roce 1874 v přizemí Grömlingovského paláce (rodina nalezla rovněž místo posledního odpočinku na Malostranském hřbitově). Z původně důstojnické kavárny (blízko bylo sídlo pražské komandantury) se stala místem, které navštěvovaly slavné osobnosti pražské české i německé kultury – Jan Neruda, Ema Destinnová, která bydlela v protějším paláci, ale také Franz Kafka, Max Brod a Johannes Urzidil. V roce 2008 zde otevřel svou první pobočku nadnárodní kavárenský řetězec Starbucks. Tak mizí památná místa staré Prahy, ve Vídni by to nešlo...

se však jen některé náhrobky. Nejslavnější sochou Josefa Maxe je bezpochyby plastika tzv. „svaté holčičky“, údajně Anny Degenové. Badatelce Pavle Vrbové se podařilo ohromující zjištění: ve skutečnosti se jedná o Annu Rubenovou, dceru ředitele pražské Akademie Christiana Rubena.¹¹³ Na MH je umístěna pouze její kopie.¹¹⁴ Dalším významným dílem Josefa Maxe na Malostranském hřbitově je náhrobek hudebního skladatele a iniciátora zřízení Mozartova pomníku v pražském Klementinu **Jana Nepomuka Vítěška**.¹¹⁵ Tento pískovcový náhrobek pochází z doby okolo roku 1847 a alegorická postava truchlícího anděla na něm z něj činí jedno z nekrásnějších českých funerálních děl. Další Maxovo dílo, náhrobek prvního ředitele pražské Akademie **Josefa Berglera**, nebylo původně určeno pro Malostranský hřbitov, ale pro Olšany. Náhrobek se vzácným motivem Lazarova zmrtvýchvstání byl v roce 1880 prodán za 40 zlatých rodině Maškových a převezen na Malostranský hřbitov, kde jim slouží jako rodinný hrob. Josef Max se oženil s Annou Marií Schumannovou, dcerou řezbáře Václava Schumanna, pro kterého pracoval. Z jeho sedmi dětí se později vyznamenal syn Gabriel (1840 Praha – 1915 Mnichov). Po otcově smrti studoval na malířské akademii v Praze a ve Vídni u profesora Christiana Rubena. Velkou část života strávil v Mnichově, kde dokončil studium a vyučoval na malířské akademii, k jeho žákům patří např. Jakub Schikaneder.¹¹⁶ V roce 1900 ho bavorský princ-regent povýšil do šlechtického stavu (byl tedy druhým z rodiny, kdo dosáhl této pocty – do šlechtického stavu byl povýšen již jeho strýc Emanuel Max).

3.4.4. Antonín Wildt/Anton Wildt¹¹⁷

(1830 Praha – 1883 Praha)

195 let od narození

český sochař, vyškolený v letech 1848–1855 v sochařské dílně Josefa Maxe¹¹⁸

„Svatá holčička“, originál Josefa Maxe, Olšany, foto Alena Lehnerová.

Antonín Wildt, kresba Jan Vilímek, pramen: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Antonín_Wildt_\(sochař\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Antonín_Wildt_(sochař))

113 Badatelkám Pavle Vrbové a Veronice Jíchové se v roce 2022 podařilo prokázat, že skutečné jméno dívky bylo Anna Rubenová, a že se opravdu jednalo o dceru ředitele pražské Akademie Christiana Rubena. K identifikaci náhrobku vedl zápis v podacím protokolu zádušního úřadu z 20. 11. 1851 (pod č. 1128). Uvádí se tam, že sochař Josef Max žádal o povolení k postavě ní náhrobku pro „*dítě ředitele akademie*.“

114 Originál náhrobku „Svaté holčičky“ je umístěn v kaplové hrobce na Olšanech.

115 Jan Nepomuk Augustin Vítěšek/Wittassek (1770 Hořín – 1839 Praha) byl český hudební skladatel, klavírista, sborníř, varhaník, hudební teoretik a pedagog. Působil jako kapelník a regenschori u sv. Víta, poté, co odmítl místo kapelníka v katedrále sv. Štěpána ve Vídni. Jeden ze zakladatelů *Spolku pro pěstování hudby církevní* v Čechách a v roce 1830 první ředitel pražské varhanické školy.

116 Jakub Schikaneder (1855 Praha—1924 Praha) byl český malíř. V patnácti letech začal studovat na pražské Akademii výtvarných umění, kde byl jeho spolužákem např. Mikoláš Aleš. Pokračoval ve studiu v Mnichově, žil v Mnichově a v Praze, patřil do tzv. Generace Národního divadla. Později se inspiroval sociálními motivy a motivy mizející staré Prahy.

117 Viz: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Anton%C3%ADn_Wildt_\(socha%C5%99\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Anton%C3%ADn_Wildt_(socha%C5%99))

118 Viz samostatný medailon.

V roce Maxova úmrtí (1855) poprvé vystavoval na výroční výstavě *Krasoumné jednoty* a v roce 1856 si otevřel v Praze vlastní sochařskou dílnu. Počátkem 60. let pracoval ve Vídni na výzdobě Arzenálu¹¹⁹ spolu s Ludvíkem Šimkem,¹²⁰ Tomášem Seidanem¹²¹ a Emanuele Maxem. Je také autorem náhrobku J. K. Tyla a pomníku purkmistra M. Kopeckého v Plzni. Věnoval se restaurování uměleckých děl, v roce 1881 restauroval několik pražských kašen. Byl dlouholetým přítelem Karla Purkyně, Josefa Mánesa a Adolfa Kosárka a členem *Krasoumné jednoty* a *Spolku sv. Lukáše*. Na Malostranském hřbitově je zastoupen jedním ze svých raných děl – náhrobkem truhlářských mistrů Josefa Höckera a Johanna Rixiho.¹²² Tento pískovcový náhrobek, vzniklý okolo roku 1857, se nalézá ve staré části Malostranského hřbitova blízko vchodu (hrobové místo K1-6-17). Foto a mapa č. 2.

3.5. UMĚLCI A MOZART

Vzhledem k blížícímu se jubilejnímu roku Wolfganga Amadea Mozarta (270 let od narození, 235 let od úmrtí v roce 2026), jakož i skutečnosti, že MH může být právem považován za hřbitov „mozartovský“ (leží zde několik jeho přátel a obdivovatelů, proto jsme této skutečnosti věnovali hned první v řadě našich publikací, viz: *Kalinová, Gabriela: Hudebníci Mozartovy generace. Praha: Svatobor, 2009, 27 s.* Více zde: <https://www.malostranskyhřbitov.cz/mh-v-publikacich/...>), považujeme za nutné se také zmínit o umělcích, kteří se zabývali mozartovskými tématy.

3.5.1. Emanuel Max

(1810 Janov u Sloupu – 1901 Praha)

285 let od narození

sochař

Byl mladším bratrem Josefa Maxe. Studoval stejně jako on na pražské akademii malbu u prof. Josefa Berglera (sochařský ateliér tehdy ještě neexistoval). Emanuel roku 1833 opustil Prahu a odešel do Vídně, kde rovněž navštěvoval Akademii. Stal se prvním stipendistou Klarovy nadace, která mu umožnila pobyt v Římě. Při pobytu v Itálii si také osvojil zásady práce v carrarském mramoru. Mozartovu bystu jako součást nejstaršího mozartovského památníku v Evropě, zpřístupněného veřejnosti 18. září 1837 v prostorách tehdejší c. k. univerzitní knihovny v Klementinu, vytvořil Emanuel Max v roce 1837 podle voskové sošky, zpracované dle živého Mozarta. Za tímto účelem navštívil majitele sošky v Mödlingu u Vídně. Bysta byla živému Mistrovi velice podobná, jak ujišťovali jeho současníci. V tzv. „Mozartově sále“ v Klementinu byly umístěny hudebniny ve dvou skříních, a nahoře byla instalována mistrova bysta. Bystu je dnes možno vidět u vstupu do Zrcadlové kaple, a hudebniny jsou uchovány v sejfu Hudebního oddělení Národní knihovny. Bysta byla součástí Mozartova pomníku v Klementinu, který byl o sedm let starší než Mozartův pomník v Salzburgu. Maxova díla se zachovala nejen v Praze, ale také v mnoha českých

Sochař Emanuel Max (1810--1901), pramen: https://cs.wikipedia.org/wiki/Emanuel_Max

119 Vojenské historické muzeum ve Vídni (německy *Heergeschichtliches Museum*) sídlí v budovách bývalého Arzenálu ve 3. vídeňském okrese (Landstraße). Vestibul muzea tvoří klenutá sloupová *Hala vojevůdců* (Die Feldherrenhalle). Její sloupy jsou obloženy 56 sochami vojevůdců zasloužilých v bojích rakouské říše či monarchie od 15. do 19. století. Na výzdobě vestibulu se podíleli četní umělci z českých zemí.

120 Ludvík Šimek (1837 Praha – 1886 Praha), český sochař figuralista, autor pomníku Josefa Jungmanna v Praze. Pracoval devět let jako učeň v dílně předního pražského sochaře Emanuela Maxe, kde se naučil pracovat v pískovci a mramoru.

121 Viz samostatný medailon.

122 Viz Hnojil, Adam: Zapomenutý spánek noci – umění a řemeslo sochařů. In: Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam a kol. Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016, str. 105, 106.

i moravských městech (např. v Mikulově) a také ve Vídni. Pro vídeňský Arzenál (Heeresgeschichtliches Museum) vytvořil čtyři sochy vojevůdců. Na Malostranském hřbitově je jeho tvorbou zastopena dvěma náhrobky. První z nich byl věnován Aloisovi Bragatovi¹²³ z odpovědníků císařovny Marie Anny, která si náhrobek objednala (hrobové místo K1-9-123). Foto a mapa č. 22. Náhrobek se sochou anděla a mramorovou nápisovou deskou vznikl okolo roku 1874. Letos byl bohužel poškozen při kácení stromu. Druhý náhrobek, který patří mezi nejkrásnější na Malostranském hřbitově, je věnován metropolitnímu kanovníkovi Václavovi Michalovi Pešinovi, rytíři z Čechorodu, který patřil mezi jeho osobní přátele. Max použil jako předlohy sousoší zakladatele Dědictví svatojánského z Tábora, které si kanovník Pešina objednal. Oba bratři Maxové jsou stejně jako manžel dcery Emanuela Maxe, Josef Willomitzer¹²⁴ pražský německý novinář a spisovatel, pohřbeni na Olšanských hřbitovech, v X. oddělení a hrobě č. 177. Hrobka je na adoptiční listině¹²⁵ a právě prochází rekonstrukcí, včetně sochy anděla, která je dílem Josefa Maxe. (K1-6-1), foto a mapa č. 5.

3.5.2. Vojtěch Kubašta

(1914 Vídeň – 1992 Dobříš)

významný český ilustrátor hlavně dětských knih a autor prostorových lepoprel

Mozartem, konkrétně i jeho bystou v Klementinu, se zabýval také ilustrátor Vojtěch Kubašta, jehož sláva daleko přesáhla naše hranice – tvořil i pro ateliéry Walta Disneyho, kterého fascinoval svými 3D ilustracemi. Dílo Vojtěcha Kubašty bylo nedávno prezentováno v galerii Mánes na výstavě Vojtěch Kubašta, která se konala od 1. prosince 2024

123 Alois Bragato (1790 – 1874) se do Prahy dostal jako z odpovědníků císařovny Marie Anny. Císařovna zejména ocenila, že s ním mohla mluvit italsky (německy se nikdy nenaucila). Druhým císařským z odpovědníků byl don Negrelli, bratr železničního architekta Aloise Negrelliho. Bragato stál císaři po boku v době jeho olomoucké rezignace a doprovázel ho pak nejen do Prahy, ale i na jeho letní sídla Zákupy a Ploskovice. Když Bragato zemřel, nechala mu císařovna postavit náhrobek, který byl dílem jeho osobního přítele sochaře Emanuela Maxe.

124 Joseph Willomitzer (1849 Benešov nad Ploučnicí – 1900 Praha) byl německy píšící novinář a spisovatel působící v Praze. Jeho mimořádný novinářský talent objevil redaktor národní liberálního deníku Bohemia, Franz Klutschak, a pozval ho do Prahy. Willomitzer později tyto noviny sám vedl. Účastnil se společenského a kulturního života německého obyvatelstva Prahy, byl činný v pražském divadelním životě prostřednictvím svých společenských vazeb. Ovlivnil svého přítele Heinricha Tewelese, dramaturga a ředitele Německého divadla v Praze.

125 Hrob byl zařazen do adoptičního projektu XXIII-2022, adoptičním nájemcem tohoto hrobu je od roku 2023 Prague City Tourism a.s.m

Mozartova bysta v Klementinu, Emanuel Max, autorské foto.

Vojtěch Kubašta (1914--1992), https://cs.wikipedia.org/wiki/Vojtěch_Kubašta

Vojtěch Kubašta, Klementinum s Mozartovou bystou.

do 15. ledna 2025. Umělec měl tři hlavní témata – děti, Prahu a hlavně Mozarta. V roce 1956 ke dvoustému výročí Mozartova narození vytvořil soubor čtrnácti barevných litografií, Mozart v Praze, jejichž námětem jsou místa, kde Mistr pobýval či tvořil. Patří sem např. Bertramka či dům U tří zlatých lvičků, ale také Klementinum, místo, kde se nacházel „Mozartův památník v jeho dílech.“ Kubaštovy litografie byly nedávno vydány ve formě souboru pohlednic.

3.5.3. Tomáš Seidan

(1830 Praha – 1890 Praha)

195 let od narození, 135 let od úmrtí

český sochař a pedagog

Sochařství se vyučil v dílně bratrů Josefa a Emanuela Maxe, v letech 1843–1845 studoval na Akademii výtvarných umění za ředitelování Christiana Rubena (při jeho reformě výuky došlo k odklonu k realistické malbě podle přírody). Seidan pracoval také jako modelér porcelánky ve Staré Roli u Karlových Varů. Poté, co Václav Levý dostal Klarovské stipendium a odešel do Říma, převzal Seidan jeho dílnu. Později pracoval jako profesor modelování na pražské polytechnice. Jeho ateliér navštěvovali Josef Mauder¹²⁶, Ladislav Šaloun¹²⁷ a mladý Myslbek, který později přešel k Václavovi Levému. Později spolupracoval se Seidanem na sochařské zakázce ve vídeňském Arsenálu (pro který zpracoval v carraskému mramoru¹²⁸ tři sochy vojevůdců – Matyáše Gallase, Franze Sebastiana de Croix, hraběte Clerfayta a generála Vincence svob. pána z Bianchi). Seidan je autorem Mozartovy bysty v zahradě vily Bertramka, kde Mistr dokončil svou operu Don Giovanni. Bystu objednal Mozartův obdivovatel a majitel vily Adolf Popelka.¹²⁹ Sochař zemřel

Tomáš Seidan, Světozor, https://cs.wikipedia.org/wiki/Tomáš_Seidan

Tomáš Seidan, Mozartova bysta na Bertramce, autorské foto.

- 126 Josef Mauder (1854 Praha – 1920 Praha), český sochař, malíř, profesor na c. k. Státní průmyslové škole v Praze. Studoval soukromě modelování v ateliéru sochaře Tomáše Seidana. Později pomohl svému žákovi Františkovi Bílkovi k získání stipendia pro studium na Colarossiho akademii v Paříži. K jeho přátelům patřil Julius Zeyer, se kterým ho spojovala záliba ve sbírání starožitností. Mauder je autorem Zeyerova pomníku v Chotkových sadech. Zemřel v Praze 15. listopadu 1920 a je pohřben na Olšanských hřbitovech. Autorem reliéfu na jeho hrobce je František Bílek. Mauderův hrob na Olšanech IX, odd. 1, hrob 169-0170 byl zařazen do projektu Adopce významných hrobů (I-7/2013) a jeho adoptními rodiči jsou od roku 2025 Alena Lehnerová, Václav Liška a Šárka Drbohlavová.
- 127 Ladislav Šaloun (1870 Praha – 1946, Praha) byl český sochař období secese, naturalismu a realismu. K jeho nejvýznamnějším realizacím patří několik pomníků, především sousoší Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí v Praze. Je považován za zakladatele moderního českého sochařství.
- 128 Kararský mramor, resp. Carrarský mramor, je jedním z neznámějších mramorů na světě. Jméno má po městě Carrara v italském v regionu Toskánsko, 110 km jihovýchodně od Janova. Mramor se zde těžil již od konce římské republiky. Proslavil jej renesanční sochař Michelangelo Buonarroti.
- 129 Adolf Popelka (1826–1895) byl pražský majitel usedlosti Bertramka na Smíchově, který se spolu se svým otcem, Lambertem Popelkou (vlastním usedlost 1838–1895), významně zasloužil o uchování památky na Wolfganga Amadea Mozarta v Praze.

v roce 1890 a je pochován na Olšanských hřbitovech. Na Malostranském hřbitově je pohřbena jeho matka Barbora Seidanová († 1874) a z jejího náhrobku, který byl dílem jejího syna, se zachoval pouze věnec (nová část hřbitova, hrobové místo K2-1). Foto a mapa č. 15.

4. ZÁVĚR

Tato publikace uvádí přehled umělců – jubilatů roku 2025, kteří jsou na MH buď pohřbeni, nebo alespoň zastoupeni svými díly, ať již náhrobky či obrazy. Nově jsme zavedli kategorii mecenášů, protože bez jejich podpory, ať již hmotné či nehmotné, by umělecká díla nemohla vzniknout. Vzhledem k blížícímu se Mozartovskému roku zmiňujeme také umělce, kteří se zabývali Mozartovskou problematikou. Rozsah této publikace nám bohužel neumožnil se zabývat nejvýznamnější sochařskou rodinou zastoupenou na MH – rodinou Platzerů. Díla této rodiny na MH by si zasloužila podrobný popis a charakteristiky děl jejích jednotlivých členů – od Ignáce Michaela až po již spíše řemeslné výrobky signované slovy „Platzer vdova“. To platí i pro sochařskou rodinu Maxů – tam se díky historikovi umění Adamovi Hnojilovi dočkal výborné monografie pouze Josef Max, ale jeho stejně nadaný bratr Emanuel, který navíc obohatil poznání uměleckého života v Praze v 19. století, na obsáhlou monografii o svém životě a díle zatím stále čeká.

5. CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

Deutsches Resumé

Diese Publikation bietet einen Überblick über Künstler – Jubilare des Jahres 2025 –, die entweder auf dem Kleinseitner Friedhof beigesetzt oder zumindest durch ihre Werke, sei es Grabsteine oder Gemälde, repräsentiert werden. Neu eingeführt wurde die Kategorie der Mäzene, denn ohne deren Unterstützung, ob materiell oder immateriell, wäre die Umsetzung dieser Kunstwerke nicht. Angesichts des bevorstehenden Mozartjahres werden auch Künstler erwähnt, die sich mit Mozart-Themen auseinandergesetzt haben. Leider erlaubte der Rahmen dieser Publikation nicht, die bedeutendste Bildhauerfamilie auf dem Kleinseitner Friedhof – die Familie Platzer – zu behandeln. Die Werke dieser Familie auf dem Friedhof hätten eine detaillierte Beschreibung und Charakteristika der Arbeiten ihrer einzelnen Mitglieder verdient – von Ignác Michael bis hin zu eher handwerklich gefertigten Produkten mit der Signatur „Witwe Platzer“. Ähnliches gilt für die Bildhauerfamilie Max: Dank des Kunsthistorikers Adam erhielt lediglich Josef Max eine hervorragende Monografie, sein doch ebenso talentierter Bruder Emanuel, der das Prager Kunstleben im 19. Jahrhundert weitgehend ebenfalls bereicherte, wartet noch immer auf eine umfassende Monografie über sein Leben und Werk. Ein gutes Zeichen ist, dass derzeit Restaurierungsarbeiten am Grabstein der Familie Max auf dem Olšany-Friedhof im Rahmen des Programms zur Instandsetzung bedeutender Gräber durchgeführt werden.

English Summary

This publication provides an overview of artists – jubilarians of 2025, who are either buried at the MH or at least represented by their works, whether tombstones or paintings. We have newly introduced the category of patrons, because without their support, whether tangible or intangible, works of art could not be created. Given the approaching Mozart Year, we also mention artists who dealt with Mozart issues. Unfortunately, the scope of this publication did not allow us to deal with the most important sculptural family represented at the MH – the Platzer family. The works of this family at the MH would deserve a detailed description and characteristics of the works of its individual members – from Ignác Michael to rather artisanal products signed with the words “Platzer widow”.

This also applies to the Max family of sculptors – thanks to the art historian Adam, only Josef Max received an excellent monograph, but his equally talented brother Emanuel, who also enriched the artistic life of Prague in the 19th century, is still waiting for a comprehensive monograph about his life and work. A good sign is that restoration work is currently underway on the Max family tombstone in Olšany as part of the program for the adoption of significant graves.

6. VÝBĚR POUŽITÉ LITERATURY

- Erben, Karel Jaromír: Autentický ukazatel ulic a náměstí i čísel domovník král. hl. města Prahy, v Praze, tiskem a nákladem Hynka Fuchse, 1870.
- Hnojil, Adam: Josef Max. Sochařství pozdního neoklasicismu v Čechách. Praha: Nakladatelství Patrik Šimon - EMINENT, 2008. .
- Chromý, Mojmír. Kučera, František. Heraldické památky Malostranského hřbitova v Košířích. Průvodce Malostranským hřbitovem ve fotografiích. Ostrava: [s.n.], 1981.
- Kalinová, Gabriela; Hnojil, Adam. Malostranský hřbitov: historie a současnost. Praha: ARSCI, 2016. ISBN 978-80-7420-045-8. Kalinová, Gabriela. Literatura na Malostranském hřbitově a o Malostranském hřbitově. Praha: Spolek Malostranský hřbitov, 2022.
- Kožík, František. Josef Mánes. Praha: Československý spisovatel, 1966. Lehnerová, Alena. Kalinová, Gabriela. Lékaři a lékárníci pohřbení na Malostranském hřbitově. Praha: Spolek Malostranský hřbitov, 2017.
- Lehnerová, Alena. Kalinová, Gabriela. Politické pohřbení na Malostranském hřbitově. Praha: Spolek Malostranský hřbitov, 2021.
- Klutschak, Franz: Der Führer durch Prag. Zweite, vermehrte und verbesserte Auflage. Prag, 1878.
- Kšára, Bedřich. Malostranský hřbitov v Košířích. In: Časopis rodopisné společnosti v Praze v roce 1939.
- Kuchařová, Hedvika.; Kalinová, Gabriela. Významné osobnosti duchovního světa na Malostranském hřbitově. Praha: Občanské sdružení pro záchranu Malostranského hřbitova, 2011.
- Lány Jeroným: Malostranský hřbitov v Košířích 1680–1884. Praha: Správa pražských hřbitovů, 2001.
- Ruth, František: Kronika královské Prahy a obcí sousedních, nákladem Pavla Kőrba v Praze, 1903.
- Maděra, Petr: Klárov, I. Klarův ústav, Česká geologická služba, Praha, 2019.
- Němec, Zdeněk: Vlastní životopis V. J. Tomáška, Topičova edice Praha, 1941.
- Nettl, Paul: Mozart in Böhmen, Verlag Neumann & CO, Prag.
- Patrasová, Taťána; Prah, Roman: Mnichov-Praha, výtvarné umění mezi tradicí a modernou/München-Prag, Kunst zwischen Tradition und Modern, Academia, Praha, 2012.
- Prah, Roman a kol: Umění náhrobku v českých zemích let 1780–1830, Academia,
- Sadilek, Jacob. Lehnerová, Alena. Svobodní zednáři pohřbení na Malostranském hřbitově. Praha: Spolek Malostranský hřbitov, 2019.
- Časopis rodopisné společnosti ČSL v Praze, ročník 5. č. 2.
- Wurzbach, Constantin von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich (BLKÖ).
- Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Nakladatelství Academie, 2004.
- Ottův slovník naučný. Osmý díl. Praha : J. Otto, 1894.

Internetové zdroje:

Allgemeine deutsche Biographie, přístupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Allgemeine_Deutsche_Biographie

Deutsche Biographie, přístupné z: <https://www.deutsche-biographie.de/>

Kohoutí kříž, přístupné z: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=marge>

Biografický slovník českých zemí 1, Praha 2004, str. 29 přístup z: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/ADAMEC_František_14.1.1846-7.3.1868

Ottův slovník naučný, přístupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/nkp/periodical/uid:7e11fe20-043e-11e5-95ff-5ef3fc9bb22f>

Allgemeine deutsche Biographie, sv. 40 (1896), s. 244-245.

7. FOTODOKUMENTACE NÁHROBKŮ NA MH (autorské fotografie)

1. Josef Vojtěch Hellich | K1-6 | str. 19

2. Náhrobek rodin Höcker a Rixi / A.Wildt | K1-6 | str. 29

3. Náhrobek Liegert / V. Levý | K1-6 | str. 27

4. Náhrobek Vitásek / J. Max | K1-6 | str. 29

5. Pešina z Čechorodu / E.Max | K1-6 | str. 31

6. Müllerové ze Sturmthalu / J. Effenberger | K1-8 | str. 26

7. Hrobka Maškovi, Bergler / J. Max | K1-8 | str. 29

8. Sommerschuhové | K1-12 | str. 15

9. Hrobka Hennevogel, Stain a Ebenberger | K1-11 | str. 20

11. Georg/Jiří Döbler | K2-7 | str. 18

10. Jiří Berchtold | K2-5 | str. 17

12. Jan Ritter z Rittersbergu | K2-7 | str. 10

15. Barbara Seidanová / T. Seidan | K2-1 | str. 32

13. Johann Clemens Zobel | K2-7 | str. 25

14. Vincenc Morstadt | K2-1 | str. 22

16. Jeroným Josef svob. pán Zeidler | K2-5 | str. 13

17. Hrobka Maulini | K1-11 | str. 21

18. Josef Paris / Vlastní dílo | K1-11 | str. 23

19. „Svatá holčička“ / J. Max | K1-4 | str. 29

20. Adolf Kosárek | K1-7 | str. 21

22. Alois Bragato / E. Max | K1-5 | str. 31

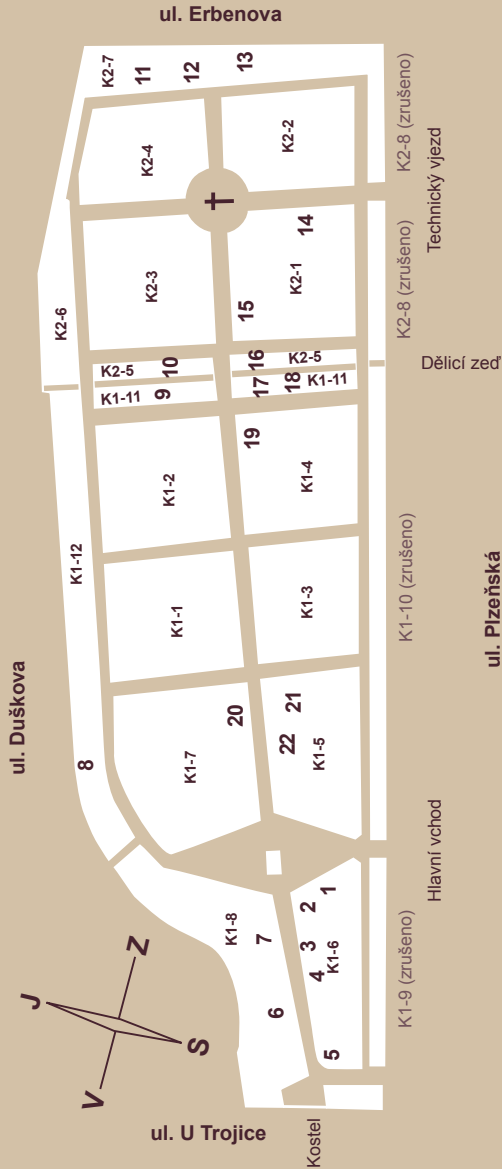

21. Ludwig Tschepper | K1-5 | str. 24

8. TABULKA S PŘEHLEDEM VYOBRAZENÝCH NÁHROBKŮ

Foto/ mapa	Umělec	Skupina osob	Oddíl MH	Medailonek/ citace
1	Josef Vojtěch Hellich (1807–1880)	Pohřben na MH	K1-6	str. 19
2	Antonín Wildt (1830–1883)	Náhrobek rodin Höcker a Rixi	K1-6	str. 29
3	Václav Levý (1820–1870)	Dílo na MH Náhrobek Liegert	K1-6	str. 27
4	Josef Max (1804–1855)	Dílo na MH Náhrobek Vitásek	K1-6	str. 29
5	Emanuel Max (1810–1901)	Dílo na MH Pešina z Čechorodu	K1-6	str. 31
6	Josef Effenberger (1815–1872)	Dílo na MH Náhrobek Müllerové ze Sturmthalu	K1-8	str. 26
7	Josef Max (1804–1855)	Dílo na MH Hrobka Maškovi/Bergler	K1-8	str. 29
8	Sommerschuhové	Realizátoři	K1-12	str. 15
9	Johann Ignác Hennevogel/Ebenberger (1727–1790)	Pohřben na MH	K1-11	str. 20
10	Jiří Berchtold (1831–1865)	Pohřben na MH	K2-5	str. 17
11	Georg/Jiří Döbler (1788–1845)	Pohřben na MH	K2-7	str. 18
12	Jan Ritter z Rittersbergu (1780–1841)	Mecenáš, pohřben na MH	K2-7	str. 10
13	Johann Clemens Zobel (1777–1840)	Pohřben na MH	K2-7	str. 25
14	Vincenc Morstadt (1802–1875)	Pohřben na MH	K2-1	str. 22
15	Tomáš Seidan (1830–1890)	Dílo na MH Fragment náhrobku matky	K2-1	str. 32
16	Jeroným Josef svob. pán Zeidler (1790–1870)	Mecenáš, pohřben na MH	K2-5	str. 13
17	Hrobka Maulini (1775–1863)	Pohřben na MH	K1-11	str. 21
18	Josef Paris (1825–1849)	Pohřben na MH	K1-11	str. 23
19	Josef Max (1804–1855)	Dílo na MH „Svatá holčička“	K1-4	str. 29
20	Adolf Kosárek (1830–1859)	Pohřben na MH	K1-7	str. 21
21	Ludwig Tscheppe (1810–1872)	Pohřben na MH	K1-5	str. 24
22	Emanuel Max (1810–1901)	Dílo na MH, Alois Bragato	K1-5	str. 31

UMĚLCI A MECENÁŠI NA MH – JUBILANTI ROKU 2025

Bertramka
zastávka MHD

Kudy na Malostranský hřbitov

Dopravní spojení: Metrem po trase B do stanice Anděl (výstup Anděl), ze zastávky Anděl tramvají do stanice Bertramka, která se nachází v Plzeňské ulici přímo proti nové bráně do Malostranského hřbitova.

Otevírací doba:

Leden - únor	9 - 17 hod.
Březen - duben	9 - 18 hod.
Květen - září	9 - 19 hod.
Říjen	9 - 18 hod.
Listopad - prosinec	9 - 17 hod.

www.malostranskyhrbitov.cz

